

Uddannelse og erhverv

ErhvervsPh.d., Københavns Universitet og Grundvigsk Forum, fra 2008 til 2013.
 Cand.theol., Københavns Universitet, fra 2001 til 2008.

Politisk medarbejder, Venstres folketingsgruppe, Christiansborg, fra 2001 til 2007.
 Efterskolelærer, Sædding Efterskole, fra 1998 til 1999.

Efterskolelærer, Sædding Efterskole, fra 1998 til 1999.

Tillidshverv

Medlem af byrådet i Ringkøbing-Skjern Kommune

Esben Lunde taget i CV-fusk

- brugte norsk finte for at komme udenom det danske akkrediteringsystem

Danmark har fået den første uni-minister med en ph.d.-grad. Men Esben Lunde Larsens CV er fusk. Han fortier oplysninger, og hans eksamensstempler er tvivlsomme. Han snød nemlig de danske akkrediteringskrav ved at bruge en norsk finte – en ”diplomagent” – til at få sine danske bachelor- og kandidatgrader ad bagdøren.

Det dækkes der over i Ministerens folketings-CV, som er Esben Lundes oplysninger om sig selv. Her står, at han har studeret på KU fra 2001-2008 (jf. kopi ovenfor). Men han blev først indskrevet på KU i 2006, afslører aktindsigt, som FORSKERforum har fået.

Usandheden dækker sandsynligvis over, at Esben Lunde ikke vil have frem, at han 2001-06 gik på det højreligiøse og sekteriske Bibelinstituttet i København – hvis fundament i øvrigt harmonerer med Ministerens tiltrædelseserklæring om hans tro på skabelsesberetningen.

Men den lille usandhed er ikke den eneste. Ministeren giver også modstridende forklaringer, da FORSKERforum spørger nærmere ind til hans studieforløb.

Norsk diplomfabrik

Esben Lundes meritter er opstået i et smut-hul. Hans akademiske meritter er angiveligt legaliseret hos det danske Bibelinstituttets norske agent, MHS Misjonshøgskolen i Stavanger.

Den blåstempling var helt legal, mener Ministeren ”faktuel” – via sin spindoktor – for han blev ikke undervist af det danske Bibelinstituttet: *Han var indskrevet på den norske Misjonshøgskolen i perioden 2001-06. MHSs undervisning foregik godt nok fysisk i Bibelinstituttets lokaler i København, men selve undervisningen foregik i MSHs regi og ikke i Bibelinstituttets.*

De strider imidlertid mod oplysninger, Esben Lunde har givet andetsteds om, at han ”sideløbende med den politiske karriere har ... studeret teologi ved Københavns Universitet og Dansk Bibel-Institut” (Indre Missions Tidende 2012).

Esben Lunde: Meritter fra Norge

Henvisningen til Bibelinstituttet er penibel for en uni-minister. Det er nemlig en privat uddannelse uden akkreditering i Danmark, oplyser det danske Akkrediteringsinstituttet, som ikke vil røre ved Bibelinstituttet. Men det fintede Esben Lunde sig udenom med den norske finte.

Esben Lunde oplyser nemlig ”faktuel”: *Han blev indskrevet på MSH i 2001-06, og her fik han norske eksamensstempler på bachelor-niveau. Disse stempler blev senere merit-godkendt i KUs teologiske studienævn, både til hans ba- og hans kandidat-grad.*

Men at hans ba-undervisning foregik i 2001-06 og at hans KU-meritgodkendelse foregik i 2007, harmonerer ikke med, at Misjonshøgskolen først opnåede norsk akademisk ba-akkreditering i 2008 (iflg. MHS's hjemmeside).

FORSKERforum spurgte: *Mener Ministeren, at det er i orden, at det danske akkrediteringsystem – som ikke vil akkreditere Bibelinstituttet – kan snydes af udenlandske diplomagenter?*

Og igen – via spindoktoren – benægtes relationen til Bibelinstituttet: ”Det har Ministeren ingen kommentarer til, da han ikke har studeret ved Bibelinstituttet” (citater Ministerens spindoktor).

jø

Se s. 3: Fantomstudenten Esben Lunde

Minister med grønthøster

- over de 'kornfede uddannelser', varslers uni-ministeren

4

Minister skrotter taxametrene

- samtidig med at han fortsat hemmeligholder rapport, som har analyseret systemet

8

Minister skærer fri forskning

De frie forskningsråd skal skæres til 2/3. Ligger der skjult masterplan bag?

10

Ministeren trækker den

I opposition var han kritisk overfor fremdriftsreformen og dimensioneringsplan. Nu er han lang i spyttet

12

Forstå Ministeren

Først var han i DRs DEADLINE. Så fik FORSKERforum 11:48 minutter pr. telefon.

INTERVIEWS

14

Tvangsflytning til provinsen

- ramte forskerne i DIIS og i de frie forskningsråd

18

Studieskiftere

- går til CBS, men er problem for RUC.

ANALYSE

20

TEMA: RUC-myter

Fra marxistisk missionsskole til mainstream – på godt og ondt

24-26

Rimeligt, slemt, værre ...

Sentensen om 'Der er ikke noget, der er så galt, at det ikke er godt for noget' er tænkt som en opmuntring i hårde tider. Hvis så det positive ikke er til at få øje på, må fraværet af yderligere negativitet udnævnes til at være opmuntringen: "Der er ikke noget, der er så galt, at det ikke kan blive værre!" Selv når det går rigtig skidt, kan man stadig fremfinde glæden ved tanken om, at det kunne være gået endnu værre.

Desværre arbejder regeringen nu på fuld tid med at tage også denne beskedne glæde fra os på universitets- og forskningsområdet.

Regeringen har kun eksisteret i kort tid – 100 dage – men den har sandelig haft travlt fra starten. I Politiken 29. august var der et dobbeltinterview med uddannelses- og forskningsminister Esben Lunde Larsen og minister for børn, undervisning og ligestilling Ellen Trane Nørby. Teksten lover: "Her argumenterer de for, hvorfor uddannelserne skal finde cirka 8,7 mia. kroner de næste fire år." Det var meldingen om 2+2+2+2 procent nedskæringerne over de kommende 4 år på området, der sandelig krævede argumentation.

Begge ministre var ligefrem taknemlige for gennem nedskæringer at kunne give de studerende, ansatte og institutionerne mulighed for at vise "samfundssind"

Regeringsgrundlaget fremhæver, at de videregående uddannelser skal have højere kvalitet. Ministrene mestrer at blæse og have mel i munden. Vi andre har sværere ved at se, hvordan de økonomiske nedskæringer fører til højere kvalitet. Esben Lunde Larsen mener også, at man bestemt kan argumentere for, at nedskæringerne vil føre til, at Danmark har et

universitet i top-10 i Europa i 2020. Endnu har vi dog den argumentation til gode.

Men vi skal nok ikke regne med, at ministerens argumentation bliver mere kvalificeret, end da han dagen før – ligeledes i Politiken – var citeret for at de "kornfede" institutioner kunne stramme op. Den kornfede polstring er ikke til at få øje på på SDU-samfundsvidenskab, hvor nedskæringer rammer en masse folk, som mister deres "faste" stilling. Og KU-Sund står for tur.

“Hvad går så nedskæringerne til? Hvad er det, vores samfundssind skal støtte?”

I interviewet blev det fastslået, at "basisbevillingen" til forskning ville blive friholdt. Forskningsbaseringen skulle være intakt. Det holdt, lige til finanslovsforslaget til finansloven blev lagt frem. Her forsvandt 1,4 mia. kroner. Ministeren friholder den erhvervsrettede Innovationsfonden. Til gengæld skærer han De Frie Forskningsråd til to tredjedele. Ministeren holdt sit løfte om at friholde universiteternes basisbevillinger, men nedskæringen får mærkbare konsekvenser. Det rammer den frie forskning, de nye og de unge forskere. Ansøgnernes succesrate på 12 pct. synker til 8-10 pct. Det er primært De Frie Forskningsråd og Innovationsfonden, som skæres ned.

Selv hvis vi mobiliserer det højeste niveau af samfundssind, kan vi ikke se andet, end at regeringen har flyttet os fra slemt til endnu værre. Der har lydt faglige og saglige protester om ufornuften fra fagforeningerne Djøf, DM, PD og IDA (bl.a. gennem paraply-organisationen AC). Men det er ikke kun studerende og ansatte på området, som synes, den yderligere nedskæring på forskningsområdet er en rigtig dårlig ide. Således tweetede Dansk Industri med det samme en advarsel mod "mindre investering i forskning, som er vigtig for erhvervsliv, som skal skabe vækst og job". Og senere: "Forskning er en investering – også i sparetider" (Berlingskes kronik 22.10).

Hvad går så nedskæringerne til? Hvad er det, vores samfundssind skal støtte?

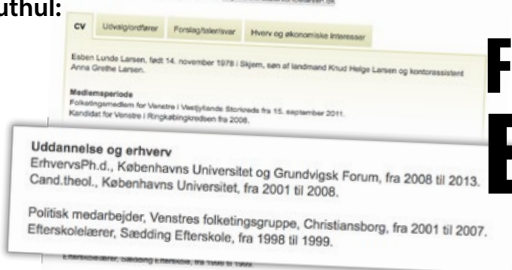
Jo, regeringen taler om ældre- og sundhedsområdet, men lægger vægten på, at den velstillede del af befolkningen skal have lettelse af topskatten. Yderligere skal pengene bruges på, at den samme gruppe kan få yderligere støtte gennem bolig-jobordningen til modernisering af deres villaer, de rige familier skal tilgodeses gennem etablering af nogle skattehuller for generationsskifte i privatejede firmaer, og industrien skal have friere udledning af forurening. "Til naturen, det billige skidt"!

Selv med hjernen lagt i de mest kreative folder er det vanskeligt at forestille sig, hvordan det kan blive værre. Og dog, erfaringer taler for, at nogle, som handler så kortsigtet, er ubelastet af viden og snart igen kan handle argumentationsfrit og innovativt – og præsentere nye forringelser.

Piratuddannelse...

Esben Lundes meritter stammer fra i et smuthul:

Bibelinstituttets norske diplomagent

Fantomstudenten Esben Lunde

At Esben Lunde Larsen har hentet sine bachelor-meritter via et privat, højreligøst uddannelsessted – og ikke på et dansk akkrediteret – genopliver et lurende systemproblem. Han har fået sine meritter via en dansk piratuddannelse på teologiområdet.

Det handler om, at Menighedsfakultetet og Bibelinstituttet ikke er akkrediteret i Danmark. De kan ikke udstede bachelorbeviser til sine studerende. Det har man omgået ved at bruge en norsk diplomagent.

Det er en varm kartoffel i uddannelsessystemet, som universiteternes teologi-studierne i Aarhus og København har behandlet pragmatisk i korridoren. Konflikten udspringer af EU-regler om, at der skal åbnes for private uddannelser og det har givet plads til uautoriserede aktører.

Teologiske tvister om legalitet

Men i Danmark ligger der også en teologisk tvist bag. De to danske piratuddannelser udspringer af Indre Mission. Her undervises konfessionelt og fundamentalistisk ("biblen er skrevet af Gud med ført hånd for evangelisten Johannes"), og man vil ikke anerkende kritiske bibelstudier som på de teologiske fakulteter. Derfor kalder man sine privatuddannelser for "et supplement til" de statsligt akkrediterede uddannelser.

Man har været i åbenlys konflikt med den danske folkekirke, fx med daværende kirkeminister Birte Rønn Hornbeck, som ikke kunne acceptere privatuddannelsernes afvisning af på kvindelige præster.

Men de privatstuderende har haft et problem, nemlig at de gerne vil have legaliserede ba-meritter for at kunne komme ind på universiteternes kandidatuddannelser.

Menighedsfakultetet hentede denne legalitet hos University of Wales, som er et virtuelt universitet, der dog mistede

sin engelske akkreditering i 2011 efter en række kritiske BBC-udsendelser og efter at den statslige QAA-kontrol groft sagt konstaterede, at det var en "diploma-mill" uden kvalitetskontrol af udenlandske studerende. Menighedsfakultetet flyttede derefter sine ba-stemplinger til Sydafrika.

Det danske Akkrediteringsinstituts formand Søren Barlebo lovede at tage problemet op i 2016, men han er siden afgået. (Se "Fupakkreditering ophører i 2016", FORSKERforum sept. 2011).

SU-styrelsen modsiger Esben Lunde

Bibelinstituttet har haft andre "samarbejdspartnere" for at få legaliseret sine privat-uddannelser. Her har man søgt til det norske "Fjellhaug International University College" og til MHS, "Misjons-høgskolen i Stavanger", som i 2008 blev akkrediteret af de norske myndigheder. Og det er herfra, at Esben Lunde hævder han har fået sin uddannelse, og ikke fra Bibelinstituttets lærere.

Men de danske SU-myndigheder er faktisk meget uenige i med den nuværende uddannelsesministers udlægning. SU-styrelsen mener groft sagt, at den norske finte via MSH er en skin-konstruktion. Styrelsen har afvist, at danske studerende på Bibelinstituttet / Misjons-høgskolen kunne få SU, dels fordi uddannelsen var norsk akkrediteret og delvis administreret fra Norge. Dels fordi Bibelinstituttets og Misjons-høgskolens hjemmesider viste så stort sammenfald, der var lokalesammenfald samt "et betydeligt omfang af ledelses- og personalesammenfald" mellem dem. Hermed var de danske krav om klar adskillelse af faglighed og religiøsitet ikke overholdt. Og fordi der ikke er brug for Bibelinstituttets uddannelser med offentlig støtte, fordi universiteternes teologi-uddannelser opfylder de eksisterende teologiske behov (SU-styrelsen 2013).

Danmark har fået den første uni-minister med en ph.d.-grad. Men Esben Lunde Larsens CV er fiflet. Hans bachelor- og kandidat-grader er nemlig baseret på et smuthul, meritter med religiøse bachelorstempler fra en norsk diplomagent, som så er båret ind og godkendt på KU-teologi.

Det er foreløbig ukendt, hvordan godskrivningen er foregået. FORSKERforum afventer svar på aktindsigt i KU-teologis studienævns merit-godkendelser af Esben Lunde. Systemet er formelt sådan, at ingen studerende får merit-godkendelser uden at deres papirer stammer fra et akkrediteret uddannelsessted. Når ansøgerne møder op med papirer fra udenlandske universiteter bliver meritterne vurderet individuelt, forklarede KU-teologis **studieleder Kirsten Busch Nielsen**, i 2009 (Universitetsavisen). Hun er i dag KUs teologidekan...

Kandidat på et halvt år

Men ellers fortæller den aktindsigt, som FORSKERforum har fået på KU, i øvrigt om en fantomstudent, der sprænger alle rammer for studiefremdrift:

Esben Lunde Larsen indskrev sig på KUs ba-uddannelse i februar 2006 og efter bare halvandet år (juli 2007) kunne han smykke sig med bachelortitlen, mens han var ansat i Venstres folketingssekretariat og Helge Sander var Videnskabsminister. Og kandidat-titlen fik han på rekordtid efter kun et halvt års studier (februar 2008).

Den korte studietid sprænger selv den norske Misjons-høgskolens reklame til potentielle danske diplom-kunder, for her lokkes der med, at ud over MHS kurser tager det "2 1/2 års tillægsuddannelse" ved KU-teologi for at opnå en dansk kandidatgrad. Og så henviser hjemmesiden i øvrigt igen til det Bibelinstitut, som Esben Larsen ikke vil være ved: "Mer information om dette finder du på nettsiden til vår danske samarbejdspartner Dansk Bibel-institut"...

SDU-samf': 20-24 vip'ere fyres

SDU-samf' har "et årligt, strukturelt underskud", og da nedlæggelse af planlagte stillinger og en række fratrædelsesaftaler ikke var nok til at fylde hullet, har dekanen igangsat en fyringsrunde, som vil ramme 31 ansatte, herunder 20-24 vip'ere. I slutningen af september blev de berørte informeret om, at de er indstillet til fyring og får tilbud om "frivillige" fratrædelsesordninger.

Fyringsrunden er uden relation til finanslovens 2+2+2+2 pct.s -grønthøster (2016-2019), som blev offentliggjort tirsdag. Sparekniven begyndte allerede at skære på fakultetet i forsommeren, for at "tilpasse vores omkostningsniveau betydeligt i de kommende år" (dekan Nikolaj Malchow-Møller). SDUs ledelse og bestyrelse vurderede, at fakultetet havde et løbende overforbrug og krævede at samf' skal være i balance ved indgangen til 2018.

Forude trues SDU og samf-fakultetet således af nye besparelser, når 2+2+2+2-grønthøsteren skærer på uddannelsessiden de næste år. SDUs ledelse har endnu ikke meldt ud til personalet om, hvor mange millioner, SDU står til at miste.

SE SIDSTE NYT PÅ
forskerforum.dk

RUC: Personaletilpasninger...

Der skal ske afskedigelser på RUC, og varslingen vil ske i begyndelsen af november. Sådan lød chokmeldingen til tillidsfolkene. RUC har et lurende underskud, og bestyrelsen kræver balance i regnskabet i 2018.

Ledelsen har derfor meldt ud i nysprog, at skal ske "yderligere personaletilpasninger" og efterlyses "afværgeforanstaltninger" i perioden fra 1. oktober til 20. oktober 2015". Det dækker over frivillige fratrædelsesordninger o.a.

Og for det resterende personale er der også forandringer på vej i form af institutoplægninger. Sekretariatslederne har med faglig bistand fra HR-afdelingen og med institutlederes og universitetsdirektørens accept, udarbejdet en personaleoversigt over nye institutter. På den baggrund fik alle berørte medarbejdere og øvrige instituttilknyttede besked om deres tilknytning i slut-oktober.

Besparelserne skyldes ifølge ledelsen finanslovens 2+2+2+2-besparelser, som vil betyde et sparekrav på 100 millioner kroner i 2019. Det er en ottendedel af RUC's budget.

Tillidsmanden: Hvor og hvad rammer det?

Lektor og fællestillidsrepræsentant Kenneth Reinicke har svært ved at overskue konsekvenserne af besparelser i det omfang, der lægges op til.

"Med en besparelse på 100 millioner, så er vi virkelig ude i nogle heftige sammenlægninger og lukninger af fag. Det er det, alle snakker om lige nu: Kan vi beholde alle vores faggrene? Hvor kommer besparelserne til at ramme? På sprogfagene? På naturfagsområdet? Det her vil jo også få en stor betydning for, hvor attraktivt universitetet vil være fremover."

RUC-ledelsen har reageret ved at udbyde opgaven med at identificere sparemulighederne på universitetet, og i konsulentudbuddet skriver man direkte, at man i 2016 og 2017 "forventer at foretage fagsammenlægninger/lukninger med deraf følgende reduktion i det videnskabelige og administrative personale."

Men selvom den egentlig genopretningsplan først skal vedtages i 2016, går der ikke så længe, før de fyresedler bliver skrevet under. Ifølge Kenneth Reinicke har ledelsen bedt alle medarbejdere være på arbejde en af de første dage i november, hvor de første afskedigelser vil finde sted.

"Det er voldsomt, og jeg oplever en tristesse blandt medarbejderne. For det er ikke bare et hug, hvor vi kan holde vejret. Det er over fire år, der skal spares," slutter Reinicke.

lah

Krav: Genforhandling

– af resultatkontrakter, for grønthøster og nye styringsredskaber ændrer vores betingelser, mener rektorerne

Når studietrins-reformen, dimensioneringsplanen fra 2014 og finanslov-2016 stiller med grønthøstere og nye styringsredskaber som "fremdriftsbøder" så har de økonomiske og strukturelle forudsætninger for uni'ernes resultatkontrakter ("udviklingskontrakterne") ændret sig. Og så må de opstillede mål justeres og modereres, forklarer **Rektorkollegiets formand Anders Bjarklev**:

"I princippet er udviklingskontrakterne lavet på andre forudsætninger, så de bør genforhandles, hvis finansloven bliver vedtaget. Fremdriftsreformen og dimensioneringsøvelsen er rullet ud over de otte universiteter – uden skelen til universiteternes forskellighed. Rektorerne mener, at de politiske målsætninger bag dimensionering og fremdriftsreformen vil have bedre vilkår, hvis de blev gjort til en del af universiteternes individuelle udviklingskontrakter."

Udviklingskontrakterne handler om, at ministeren og bestyrelserne med års mellemrum forhandler og indgår en (resultat-)kontrakt med en række mål for, hvad universitet vil/skal opnå de

næste tre år. Den seneste kontrakt blev underskrevet sidste år og gælder fra 2015 til 2017.

Rektorkrav: Afbureaukratisér

Danske Universiteter – bestyrelsesformændene og rektorerne – indsendte allerede i februar et katalog med 15 forslag til regelforenklinger, men blev mødt med dyb tavshed.

Og i begyndelsen af september modtog Uddannelsesstyrelsen 29 nye forslag, som den ville tage stilling til. Men foreløbig er der ingen markeringer kommet.

Uni-ledelserne er stærkt frustrerede over en regelskov, som fører til dobbeltkontrol, uhensigtsmæssige mekanismer, indberetninger uden formål og bureaukrati. De foreslår bl.a. at sløjfe kravet om, at re-eksamener skal ligge senest fire uger efter første forsøg. Og så vil de have skruet ned for indberetningskrav, som ikke har noget klart formål.

jø

Se side 6: Grønthøsteren

Nobelpris-strid: Korrupt økonomi-videnskab?

Uddelingen af årets Nobel-mindepris har udløst en strid om validiteten i den økonomiske videnskab. Et af styrelsesmedlemmerne tvivler på, om økonomi-fagets aktuelle paradigmer lever op til ånden i Nobels testamente, hvor der står at priser skal tildeles "dem, som under de forløbne år har gjort menneskeligheden størst nytte"?

Kritikeren er medlem af Nobelstyrelsen, politologen Bo Rothstein, velestimeret professor fra Göteborg og Oxford. Han kræver en udredning af økonomifagets rolle – herunder især "om faget bidrager til at øget korruption i verden" – fordi der kan sås tvivl om økonomividenskabens altruisme. Og hvis udredningen så peger på, at økonomividenskaben ikke lever op til Nobels testamente, bør økonomiprisen ikke længere uddeles sammen med de andre Nobelpriser, mener han.

Nobelprisen er verdens største videnskabelige anerkendelse, men uddelingen af økonomiprisen er omstridt. Den blev først indstiftet (af Sveriges Nationalbank) i 1968 som en særlig mindepris, for Alfred Nobel selv opfattede ikke økonomi som en videnskab. Og nogle hævder principielt, at økonomi-videnskaben ikke har samme dignitet som fx fysik og kemi, men det er Rothstein ikke enig i. Til gengæld mener han, at der kan være noget om, at prisen ofte er delt ud til økonomer, som prædiker "markedsliberalismens primat". (Neoliberal økonomer fra USA har i de seneste mange år siddet ganske tungt på prisen, herunder Milton Friedman, Friedrich August von Hayek men også den moderate Joseph Stiglitz).

Men det største problem er – siger Rothstein – indikationer på, at selve økonom-uddannelserne har en iboende "øget tolerance over for korruption". Det viser eksperimentelle studier, hvor økonomistuderende skal vælge i hypotetiske situationer. Og et nyligt studie i den amerikanske kongres fortæller, at økonomer er dobbelt så meget involveret i korruption i forhold til andre fagligheder.

FL-2016: Grønthøster på kornfede uddannelser

Regeringen vil skære 2+2+2+2 pct. på uddannelserne over de næste år (2016-19). Det fremgik i slutningen af september, da regeringen fremlagde sit finanslovsforslag. Og uni-minister trådte kækt i spinaten, da han friskfyrstigt kom til at sige, at det klarer de "kornfede uddannelser" nok.

Men ministeren havde ikke fortalt sig og fortrød ikke udtalelsen, fremgik det senere af et samråd i Folketinget. Her forsøgte han sig med en halv bortforklaring:

"Mit udsagn om 'kornfede' var taget ud af sammenhæng og blev sagt med et glimt i øjet – det kender I vel alle," sagde **uni-minister Esben Lunde Larsen**. For derefter at undlade at undskylde sin påstand, med henvisning til at nogle er mere kornfede end andre: "Jeg mener da, at der er institutioner, som kan implementere, og at nogle har mere end andre. Det anerkender jeg."

Men det fik Politikens uddannelsesredaktør Jacob Fuglsang på banen. Han havde været med til det kornfede interview, men havde ikke hørt den humoristiske undertone...

Scenariet: Spar 2+2+2+2

Sådan er scenariet: Uddannelsesbevilningerne skal grønthøstes med 2 procent. Konsekvensen er 900 kr. mindre pr. studerende til at lave uddannelser for næste år (2016: 68.800 kr./stud.). Knap tusind kr. mindre synes måske ikke voldsomt, men da regeringens plan er 2+2+2+2 procents besparelser over årene, bliver konsekvenserne meget drastiske i slutåret 2019. Her vil tilskuddet være faldet med hele 10 pct. (med 7.200 kr. pr. stud.) i forhold til i dag.

I millioner vil 2-procentsgrønthøsteren 2016-19 på uni-uddannelserne kværne hhv. 160, 325, 470 og 621 mio. over de næste fire år (2016-19).

KU-rector **Ralf Hemmingsen forklarede, at det får drastiske konsekvenser for KU.** "Besparelserne løber op til 8 pct.

i 2019. For KU beløber det sig til 40 mio. (2016) og 160 mio (2019). Samlet set på uddannelse og forskning står KU til at miste op mod 300 millioner kroner næste år. Det vil tage nogle år, før KU mærker den fulde effekt, men besparelsen vil svare til ca. 5 procent af universitetets omsætning i 2018".

Hvordan grønthøsteren får konsekvenser for kvaliteten, er uvist, for det bliver op til de lokale bestyrelser og rektorater at prioritere: Skal der spares på undervisningstimer, på studie-udbud, på lærerkræfterne eller på noget helt andet.

Politikerne: Spar på bureaukratiet

De chokerede rektorer måtte høre på, at ordførere i Folketinget støttede ministerens kornfede friskhed ved at henvise til, at der kan spares på "bureaukratiet".

På et samråd i begyndelsen af oktober konstaterede uni-ministeren ideelt, at det er klart, at hvis institutionerne ikke effektiviserer, så går det ud over de stærkeste, svageste og eliten. Og så placerede han i øvrigt et stort problem hos studerende, men problemet sendte han straks videre til uni-ledelserne, som skal "sørge for at studierne bliver organiseret mest hensigtsmæssigt".

På spørgsmålet fra **Mette Reismann (S)** om, hvorvidt ministeren kunne udpege konkrete afbureaukratiseringsfeltter, svarede ministeren flagrende:

"Om nogle dage afholder jeg møde med de politiske partier omkring fremdriftsformen, og her er der jo åbent for at komme med ideer til afbureaukratisering. Og på akkrediteringsområdet kan der jo stilles spørgsmål ved, hvor grundig den skal være. Jeg kunne godt forestille mig en 'smiley-ordning' på ministeriets tilsyn, så der kan uddeles smiley'er til de institutioner, som lever op til det, de skal."

'Regt

Nej, vi undervisere har nået en smertegrænse,

Universiteterne er hverken udsultede eller kornfede, de er tyndfede: De har faktisk rigeligt med penge, men de bliver brugt forkert:

"Universiteterne har fejlet. De har valgt ikke at prioritere, og det betyder, at selvom pengene er der, oplever universiteterne, at de ikke har nogen," lød den provokerende påstand fra **professor i økonomistyring Per Nikolaj Bukh**. Og så blev han pludselig interviewet om det samme i flere medier.

Det fremstod, som om han var positiv over for den rationalisering, som grønthøsteren fører med sig. Han blev citeret for, at problemet er, at universiteterne udbyder for mange små uddannelser – med henvisning til Deloitte's omkostningsanalyse, som peger på, at prisen for uddannelser per studerende falder, jo flere studerende der er på uddannelsen.

Hold med mellem 35 og 70 studerende på de samfundsvidenskabelige og humanistiske uddannelser er billigst (driftspris 50.000-100.000 kr. pr. stud.) Små uddannelser med 5-15 studerende er relativt dyrest (driftspris: 125.000-250.000 kr. pr. stud.).

Derfor lå hans konklusion lige for: Læg uddannelser sammen, så flere undervises på samme tid!

Rektorer: Regnearks-tilgang

Men større hold o.lign. er et letkøbt løsningsforslag på uni-ministerens 2+2+2+2-procentsgrønthøster, lød svaret fra rektor-kredsen. Det lød jo, som om, Bukh gav ministeren ret i, at de er "kornfede".

Rektorerne oplever, at de balancerer mellem flere interesser: Småfag skal oprettholdes, politikerne kræver effektivisering, der er grænser for storholdsdrift, for studerende skal have lærerkontakt osv.

Rektorkollegiets formand Anders Bjarklev gav ikke meget for økonomiprofessorens regnearks-tilgang: "Vi udbyder mange små fag, og universiteterne udbyder også til en vis grad små fag, der ligner hinanden, men vi kan jo ikke oprette fag, som det passer os. De skal godkendes,

markeds-tilgang'

svarer Aalborg-professor i økonomistyring som kom i medierummel, da han blev citeret som positiv over for nedskæringer

og det bliver de kun, hvis der et marked for dem på det enkelte universitet. Så det undrer mig, hvis man tror, der er mange penge at hente ved at lukke små fag," siger han.

Men økonomiprofessoren mener ikke, han kommer med en regnearks-tilgang?

"Nej, på sin vis ikke. Men jeg kan jo ikke løbe fra, at jeg er økonom. Og konfronteret med besparelser på 8 pct. over fire år må jeg svare, at der teknisk set kun et par realistiske mulige scenarier: Enten kan rektorerne søge at fortsætte på de nuværende præmisser, men det bliver så (igen) de ansatte i sektoren, som kommer til at betale ved at undervise mere og forske mindre! Eller også kan ledelserne gå foran ved at gøre noget ved struktur og volumen..."

Præmis: Kan ikke presses mere ud af lærerne

Der var en præmis, som ikke var med i Mandag Morgens omtale:

"Hidtil har ledelserne undladt at prioritere, og det er blevet betalt af sektorens ansatte. Vi underviser temmelig meget. Nu er vi kommet til smertegrænsen, for der kan ikke presses mere undervisning ud af os. I forhold til for ti år siden er vi blevet belastet med 20-30 pct. mere undervisning på bekostning af vores forskningstid, som vi også har en forpligtelse til," forklarer han om sine præmisser.

"Nu kommer jeg fra AAU-samfundsvidenskab, og her underviser vi temmelig meget. Men jeg kender da også humanistiske og småfagsmiljøer, og der er det ikke bedre. Jeg er imponeret over, at de får tingene til at hænge sammen. De studerende skulle bare vide, hvor meget undervisning de får for få ressourcer – uanset de klager over, at de 'kun' undervises i 8-12 timer om ugen," siger han og understreger, at han ikke taler imod den

“

Hidtil har ledelserne undladt at prioritere, og det er blevet betalt af sektorens ansatte. Vi underviser temmelig meget. Nu er vi kommet til smertegrænsen.

Professor Per Nikolaj Bukh

problembaserede undervisningsform i Aalborg, som er lærtung.

"Den har nogle indlysende fordele for de studerende, men i Aalborg ved vi lærere om nogen, at den skal balanceres."

Ledelserne må prioritere

Uni-ledelserne må prioritere: "Selv under sidste års dimensioneringsplan herskede tankegangen om at køre systemet videre på samme niveau som tidligere, hvad angår fagopslag, holdstørrelser osv. Jeg konstaterer, at det ikke længere er muligt. Der må prioriteres. Og en måde er, at mindre fag samles eller fusioneres, så undervisningsvolumenen bliver større. De små fag har relativt store undervisningsomkostninger. En anden måde er, at også undervisningen på store fag, men med mange konfrontationstimer – op til 20 timer ugentligt – slækker lidt på det tal – og man kan jo spørge, hvornår de studerende så har tid til selvstudier derhjemme. Her er der mange penge at hente."

Han mener også, at koncentration og fusioner af fag er uomgængeligt:

"Nogle småfag som ligner hinanden – 'har samme toning' – bør lægges sammen på universitetet eller på tværs af universiteter. Fagligheder er jo en definitionssag. Hvis nogle indvender, at det vil føre til fagudligning, må jeg svare – som økonom – at der er vide rammer for, at fag med samme 'samme faglige toning' kan finde sammen."

Politikerne får, hvad de betaler for

CBS' rektor har konstateret, at man ikke kan spare 2+2+2+2 pct. over de næste år

"ved rene effektiviseringer, så det kommer til at ramme undervisningen og gå ud over kvaliteten. Større hold, færre forelæsninger og sandsynligvis også færre studerende."

Hvordan gør sektoren det klart for politikere, at de får, hvad de betaler for – og færre penge betyder også ringere kvalitet?

"Det kan ramme kvaliteten, ja, men jeg mener dog, at prioriteringer kan afbøde dette," svarer økonomiprofessoren. "Jeg er uenig med de politikere, som bare henviser til, at det kan hentes i 'unødvendigt bureaukrati', selvom det også er ofte hørt påstand fra os forskere/lærere! Forvaltninger kan altid rationaliseres, men ikke 8 procent uden konsekvenser. Derfor vil nedskæringen have konsekvenser for undervisningen. Og politikere må acceptere, at strukturen og undervisningen vil komme til at foregå på en anden måde."

"Sat på spidsen, så veksler systemet i dag med en underlig blanding af markedsøkonomisk konkurrence og planøkonomisk planstyring. Her kunne mere åbenlys centralstyring måske være en fordel, for hvis politikere faktisk får lov at prioritere, så må de jo også tage ansvar og betale, hvad uddannelser koster – og ikke underfinansiere som i dag (jf. Deloitte-rapporten). Hvis de vil have kunsthistorie, så må de betale prisen."

Og hvor ville Bukh så effektivisere, hvis han var rektor i Aalborg?

"Nu er jeg jo heldigvis ikke leder, så det er jo en gratis omgang. Men jeg ville nok lægge den interne budgetmodel om, så man gav de enkelte fakulteter licens til at udbyde uddannelser, så de blev tvunget til at udbyde mere rationelt (færre fagopslag). Og så ville jeg lave en kartelaftale med min rektor-kollega i Aarhus, så vi byttede uddannelser. Han fik en af mig og jeg fik en af ham. Selvfølgelig i dialog med medarbejderne, så Aalborg stod tilbage med attraktive uddannelser, som ville blive søgt af dem fra Aarhus," svarer han og slutter:

"Men det er nok ikke en øvelse, som jeg ville blive populær på."

“

Universiteterne har fejlet. De har valgt ikke at prioritere, og det betyder, at selvom pengene er der, oplever universiteterne, at de ikke har nogen

Professor Per Nikolaj Bukh
(Mandag Morgen)

Minister skrotter taxameter

- uden at fortælle, hvorfor det ikke fungerer. Han narrede Folketingets ordførere til at klappe ad

Taxameter-systemet skal skrottes og erstattes af nye tilskudssystem, lød meldingen fra **uni-minister Esben Lunde Larsen** i starten af oktober: Et nyt system skal i højere grad understøtte høj kvalitet i uddannelserne, være jobrettet og regionalt bredt ud. Og for at understøtte sagen offentliggjorde ministeren en "omkostningsanalyse" fra konsulentfirmaet Deloitte.

Og den lancering hoppede stort set alle Folketingets partier på. Fra Liberal Alliance til SF meldte de straks ud med positiv opbakning til reformen. Politikerne holdt sig til myten om, at taxameter-systemet tilskynder institutionerne til masse-optag, kassetænkning og ikke til kvalitet.

Men de blev snydt af Esben Lundes ministeriums finurlige spin, for de fik ikke forelagt dokumentation på, at systemet ikke fungerer.

Politiken hoppede på ministerens spin

Det blev elegant undgået med det spintrick at frigive "omkostningsanalysen". Men den analyse er et selektivt, teknisk uddrag af en hovedrapportering fra konsulentfirmaet Deloitte.

Politikens journalister – som fik nyheden på forskud af Esben Lundes spindoktor, som er eks-journalist på Politiken – hoppede på skinmanøvren, for avisen fik Folketingets uddannelsesordførere til at hoppe i, så de bakkede op om revision, uden forbehold: **"Der tegner sig et klart politisk flertal for at ændre måden, uddannelser i de sidste 20 år har fået tildelt penge på,"** lød klarmeldingen.

Kun studenterne i DSF holdt hovedet koldt og kaldte annonceringen af et nyt tilskudssystem for hult, alt imens regeringens grønthøster er det egentlige problem. Rektorerne blev ikke spurgt eller ville ikke udtale sig.

Ministeren havde fået lagt sit spor for sit politiske opgør med taxameter-systemet og åbnet døren til et mere politiseret tilskudssystem.

Hovedrapport hemmeligholdes

Ingen større medier har siden spurgt til hovedrapporten fra Deloitte – den "taxameter-rapport", som FORSKERforum

“ Der lægges et spor ud, som gør taxameter-systemet og ikke underfinansiering af sektoren til hovedproblemet

Anonym rektor

forgæves har søgt aktindsigt i gennem otte måneder. Og tvivlen om dens eksistens er derfor så stor, at selv Rektorkollegiets formand er i tvivl om, hvorvidt den faktisk findes, da FORSKERforum spørger ham:

"Lige nu forholder vi os til det offentliggjorte materiale i 'omkostningsanalysen'. Men det er klart, at vi er interesseret i at se en mere fyldestgørende rapport, hvis denne er udarbejdet, men det er vi ikke bekendt med," svarer **rektortalsmand Anders Bjarklev**.

Men der findes en hovedrapport, for FORSKERforum har fået afslag på at få udleveret "Deloitte's taxameter/omkostningsanalyse": *"Ministeriet kan ... ikke imødekomme din ansøgning om aktindsigt"* (afslag 9.oktober).

Rektorerne: Hvor er dokumentationen?

Af den fremlagte pixi-udgave – **"omkostningsanalysen"** – indgår ingen dokumentation for problemer med taxameter-systemet. Og rektorerne har ikke fået forelagt dokumentation på, at taxameter-systemet ikke fungerer, og hvorfor det bør erstattes af et andet tilskudssystem:

"Nej, universiteterne har ikke set dokumentation, som viser, at det nuværende taxameter-system svækker kvaliteten af uddannelserne," fortæller Bjarklev.

Uni-rektorer har derimod hidtil støttet taxametersystemet som det mindst ringe i mangel af bedre, fortæller Bjarklevs forgænger, **Jens Oddershede**: "Taxameter-systemet blev indført i 1993 som et objektivt bevillingssystem, der gav forudsigtelighed og motiverede til at få de studerende igennem eksamen. Der er lavet 3 analyser af systemet i min tid, og ingen kunne foreslå noget bedre. Men jeg kender da godt myten om, at det fremmer kvantitet, fordi nogle lader studerende bestå eksamen. Og det er åbenbart den problematik, som nu sætter den politiske dagsorden." (Oddershede var SDU-rector 2001-14 og fmd. for Rektorkollegiet 2005-14).

Hovedproblem: Underfinansiering

Den frigivne pixi-rapport er selektiv. Den undgår behændigt at omtale og analysere taxametersystemet og -størrelser direkte. Det skyldes sandsynligvis, at dette hemmeligholdte stof er ubekvemt for ministerens skrotningsprojekt.

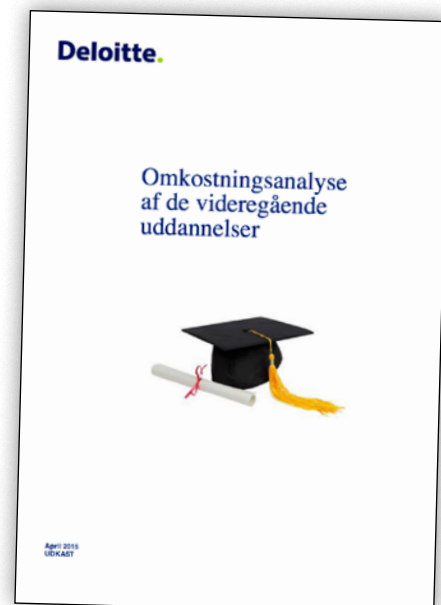
Men pixi-udgaven af Deloitte-rapporten kan ikke skjule, at et hovedproblem i dag ikke er taxameter-systemet, men at stort set alle uni-uddannelser er underfinansierede. Det mener rektorerne da også er hovedkonklusionen i den selektive omkostningsanalyse:

"Min opfattelse er, at rapporten gentager den kendte pointe om, at uddannelserne er underfinansierede. Det er ikke overraskende. Universiteterne er ved at forberede tekniske kommentarer til rapporten, og disse kender jeg ikke på stående fod."

Det fremgår fx af omkostningsanalysen, at humaniora er suverænt ringest finansieret. Hum's uddannelsesomkostninger er 72.000 kr./stå, men får i grove tal kun 44.300 kr. i taxameter). Og Bjarklevs eget DTU har den bedste økonomi pr. studerende.

Et farligt spor: 'Hvad er kvalitet?'

Ministerens motiv til at hemmeligholde Deloitte's hovedrapport er angiveligt – jf. pressemeddelelse 2.oktober

– at ministeren ikke mener, at Deloitte's kortlægning kan bruges til at lave et nyt tilskudssystem, fordi ”det er meget vanskeligt at sammenligne omkostningerne til videregående uddannelse på tværs af institutioner og uddannelser”.

Men ministerens skrotning er en farlig vej, mener en anonym rektor:

”Der lægges et spor ud, som gør taxameter-systemet og ikke underfinansiering af sektoren til hovedproblemet. Taxameter-systemets objektivitet opvejer svaghederne. Nu åbnes der op for at indføre et nye styringsredskab med meget vilkårlige kriterier. For hvad er ’kvalitet’ og ’erhvervsrelevans’? Hvem skal fastlægge det? Politikerne? Erhvervslivet? Andre? Og skal det løbende forhandles og revideres?”.

Politisk arbejdsgruppe lægger politisk spor

Pixi-udgaven af rapporten henviste til konsulentfirmaet for uddybning af nærmere tekniske oplysninger. Men da FORSKERforum spurgte til mere teknik – herunder taksameterstørrelser – henviste konsulenten til ministeriet, ”fordi der er en igangværende afklaringsproces om omkostningsanalysen med inddragelse af arbejdsgrupper”.

Ministeren har sendt ”omkostningsanalysen” i høring på institutionerne.

Og næste trin foregår så i to arbejdsgrupper, hvorfor der er stor spænding om deres sammensætning. Den ene er en tværministeriel ”teknisk” embedsmands-arbejdsgruppe og her vil Finansministeriet sidde med, for hele øvelsen skal være ”omkostningsneutral”.

Og så skal der parallelt være en politisk sammensat arbejdsgruppe ”bestående af repræsentanter for uddannelsessektoren og erhvervslivet”. Dens sammensætning afventes med stor spænding i rektorkredsen, for her bliver der lagt konkrete spor for de politiske kriterier i den nye model.

De to arbejdsgrupper skal med afsæt i ”omkostningsanalysen” lave forslag til en ny fordelingsmodel. Det nye system skal fungere fra finansåret 2018.

jø

Uni-ministeriet fortsætter sin hemmeligstempling af Deloitte's hovedrapportering om taxameter-systemet, som FORSKERforum har forsøgt at få frigivet i otte måneder.

Selv om rapporten har kostet 7.773.402 kr. ekskl. moms så har ministeriet kun villet frigive en selektiv pixi-udgave.

Først blev den hemmeligholdt i otte måneder ud over den kontraktlige afleveringsdato (16. januar). Og da finanslovsforslaget så blev offentliggjort 29. sept. – hvor ministeriet havde lovet at frigive den – opfandt embedsmændene en ny begrundelse for fortsat hemmeligstempling, da FORSKERforum på ny bad om aktindsigt.

Ubekvemme analyser modsiger Ministerens plan

Den reelle baggrund bag hemmeligstemplingen er med stor sandsynlighed, at maxi-udgaven indeholder data og konklusioner, som er ubekvemme for ministeren. Den kan nemlig forære uni'erne gode argumenter mod ministerens besparelser og forvaltning, fx fortælle at det ikke kan påvises, at taxameter-systemet tilskynder uni-ledelser til ”kassetækning” (at sænke kvalitetsniveauet for at tjene taxametre).

Den vil utvivlsomt findokumentere, at flertallet af uddannelserne og især humanioras er underfinansierede (som i McKinsey-rapport 2009).

Endelig skulle rapporten også stille med konkrete forslag til ”ny model til fastsættelse og fordeling af de samlede bevillinger til videregående uddannelser” (Deloitte's opgavebeskrivelse).

Den frigivne, selektive pixi-udgave undviger behændigt konkrete konklusioner.

Ministerie-jurister:

Rapporten har ændret status

FORSKERforum har gentagne gange søgt aktindsigt i den fulde rapport, men ministeriets jurister bruger baggårdsjura til at afvise: I januar lød begrundelsen, at taxameter-rapporten var fortroligt finanslovsstof og først kunne frigives, når finanslovsforslaget var offentliggjort. Men da det så forelå 29. den september, opfandt embedsmændene en ny begrundelse for at hemmeligtstemple. Rapporten havde fået en anden status; den var alligevel ikke finanslovsstof, men derimod rettet mod ”anden lovgivning” – og derfor fortsat hemmeligstemplet.

”Jeg vil ikke bruge udtryk som ’baggårdsjura’, men bare konstatere, at ministeriet nu som tidligere afviser i strid med offentlighedsloven,” siger pressejurist Oluf Jørgensen.

Pressejurist: Ulovlige præmier for afvisning

”Det afgørende er, HVAD rapporten handler om. Hovedreglen i offentlighedsloven er, at en rapport med data og analyse af offentlig interesse skal være tilgængelig. Derfor var ministeriets oprindelige afvisning (januar) med henvisning til ’finanslovsforberedende stof’ ulovlig, for undtages kan kun dokumenter, der DIREKTE OG KONKRET vedrører (kommende) lovudkast. Konsulentrapporten er en ekstern rapport med GENEREL analyse og data og kan derfor IKKE undtages fra aktindsigt”.

Pressejuristen vurderer, at ministeriets manøvre med at ændre dokumentets status igen bygger på forkerte præmisser og er ulovlig: ”Det er meget trist, når ministeriet tilsyneladende med alle midler bruger offentlighedsloven til at skjule analyser om faglige problematikker for såvel offentligheden som for de politikere, som bør have et fuldt oplyst grundlag at træffe beslutninger på”.

Nu bliver det op til Ombudsmanden at vurdere, om ministeriets sagsforvaltning er baggårdsjura og ulovligheder. FORSKERforum har klaget.

jø

Esben Lunde salami-slagter

– den fri forskning. Venstre prioriterer strategisk, erhvervsrettet forskning

Esben Lunde er tiltrådt ved at brande sig selv som en åndens mand, forsvarer af dannelsen og af forskningsfriheden. Men ministerens praksis står i grel kontrast til de ideelle principklæringer. Først gjorde han ikke noget godt for dannelsen, da han grønthøstede 2+2+2+2 pct. på de "kornfede" uddannelsesbevillinger. Og nu udhuler han forskningsfriheden ved at salamislagte de **fem frie forskningsråd** til to tredjedele (fra 1,2 til 0,8 mia. kr.).

Det blev klart en fredag kl. 17.04 – efter at journalisterne var gået hjem – da han bekendtgjorde, at det bliver den erhvervsrettede **Innovationsfonden**, som får langt størstedelen af en tilbageværende forskningsreserve på 671 mio. Fonden får 516 mio. ekstra og forbliver dermed på samme niveau som sidste år (1,4 mia.). Men ministeren undlod at fortælle i pressemeddelelsen, at det indebærer, at forskningsrådene får 0 kr. af samme reserve.

Succesrate synker fra 12 til 8 pct.

Regeringen prioriterer angiveligt "at omsætte forskningen til nye løsninger, vækst og arbejdspladser", og de 671 mio. skal gå til "forskningsområder, som understøtter erhvervs-mæssige styrkepositioner som eksempelvis fødevarer, sundhed og teknisk forskning".

Salamislagtning vil få drastiske konsekvenser for den frie forskning, for forskningsfriheden er ikke noget værd, hvis der ikke er bevillinger at forske for. Og rådsbevillingerne er traditionelt (yngre) danske forskeres mulighed for at få et frium til at fordybe sig i deres forskningsfelt. Men med beskæringen vil succesraten falde fra 12 til 8 pct. – så forskerne kan se frem til endnu flere spildte kræfter på at ansøge.

Chokeret forskningsrådsformand

Paraplyformanden for de fem råd **Peter Munk Christiansen** sagde: "Bevillinger fra forskningsrådene har stor betydning

for nyskabelsen i den danske forskningsverden og for samfundet. Rådene skaber plads til forskningsfriheden forstået som friheden til at forfølge egne originale ideer uden at skele til universiteternes og politikernes tematiske strategier for forskning. Der skal være plads til både den frie og den strategiske forskning i et balance-ret forskningsfinansieringssystem".

Rådsformanden er chokeret over ministerens prioritering: "Den kraftige beskæring af de ikke-strategiske midler vil få alvorlige konsekvenser for fødekæden i dansk forskning. Det er et voldsomt skub i forkert retning i balancen i den danske forskningsfinansiering. Hvis det fortsætter, risikerer vi tab af de fremskridt i dansk forskning, som et bredt flertal i dansk politik har skabt gennem de seneste 25 år. Vi vil også miste innovationskraft og arbejdspladser".

Ministerens slagtning bliver en realitet, hvis ikke Dansk Folkeparti eller Liberal Alliance går imod i de kommende forhandlinger om finansloven. Og det er ikke sandsynligt.

Chikane og smagsdommeri fra Venstre?

Kort tid efter regeringens finanslov blev offentliggjort, blev det også bekendtgjort, at Det Frie Forskningsråds sekretariat skal udflyttes til Odense, så FORSKERforum spurgte ministeren:

Er beskæringen af de frie råd til 2/3 og tvangs-udflytningen af de frie råds sekretariat til Odense ikke bare chikane og smagsdommeri over for noget, som Venstre ikke kan lide?

"Det betragter jeg som spekulation uden hold i virkeligheden, og det har jeg ingen kommentarer til".

Skjult mas

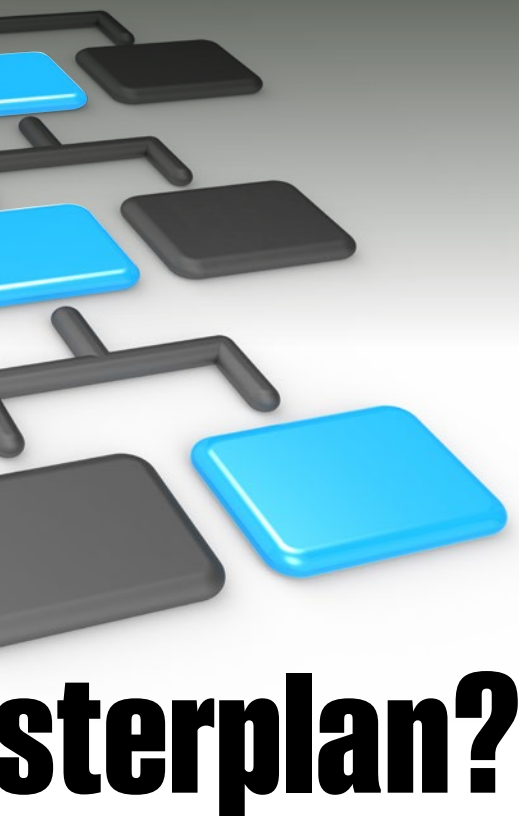
- hvor De Frie Forsknin

Esben Lunde Larsen har en skjult masterplan om at omplacere De Frie Forskningsråd i systemet. Det afviste han nemlig ikke klart, da han blev spurgt af DEADLINE-vært Nynne Bjerre Christensen. Han lurepassede på sine planer (DEADLINE 22.10.15).

Esben Lundes kritiske blik på forskningsrådene er ikke nemlig ikke ny – og nu har han fået magt til at ændre systemet. Han foreslog for nogle år siden De Frie Forskningsråd nedlagt som selvstændige råd og fusioneret med Danmarks Grundforskningsfond – under fondens navn (Berlingske 30.04.2013).

Det rykkede ikke på hans holdninger, da der så kom ros af rådernes fungeren i en international evaluering (2014): "Man får altid svar i forhold til de spørgsmål, man stiller til en evaluering: Der er altid en forudsætning i det, man beder et panel om at undersøge," lød hans mistænkeliggørelse, før han fortsatte:

"I Venstre står vi fast på, at DFF og Grundforskningsfonden bør slås sammen, for vi er optaget af så stor enstrenghed i vores system som muligt. DFF varetager nogle opgaver som for eksempel talentudvikling, som vi synes er mere velegnet til at blive varetaget af universiteterne," sagde han (24.10.2014).

sterplan?

ngsråd skal nedlægges

Og det er formentlig ikke et synspunkt, han har ændret i dag, når han ikke klart afviste DEADLINE-værtens spørgsmål.

Ministeren: 'Se finansloven næste år...'

Der er også andre indikationer på, at han vil nedlægge rådene: I FORSKERforums 11:48 minutter lange interview omtalte han de frie råds og Grundforskningsfondens bevillingsramme samlet som systemets frie midler (1,2 mia. kr.). Og så betonedede han:

”Bemærk, at summen for de frie bevilinger ikke er et helligt tal. Det er udtryk for en politisk prioritering fra år til år.”

Og på det kontante spørgsmål om, *hvorvidt regeringens neddrøstring af de frie råds bevillinger til 800 mio. (2016) er udtryk for de frie råds fremtidige bevillingsniveau i 2017-18-19?* – lød svaret:

”Det vil du få at se, når regeringen præsenterer finanslovene for de år.”

Den ideologiske baggrund for Esben Lundes aversion mod de frie råd kunne være, at han synes, deres frihedsgrader er for store, og at han hellere vil prioritere den strategiske streng. Og den politiske hensigt med at fusionere kunne så være at give teknisk rum til at begrænse, styre eller styre De Frie Forskningsråds frihedsgrader og bevillings-størrelse.

'Katastrofal nedskæring på den frie pulje'

De frie forskningsråd holdt års-konference – men Ministeren ville ikke i clinch med en kritisk forskerverden

”Det er ikke mindre end en katastrofe for den fri, konkurrenceudsatte forskning i Danmark, at regeringen nu vil beskære De Frie Forskningsråds ramme fra 1,2 mia. til 800 mio. kr. Regeringens udspil er ganske enkelt skadeligt for dansk forskning”, sagde **formanden for De Frie Forskningsråd, Peter Munk Christiansen**, på rådernes velbesøgte konference den sidste tirsdag i oktober.

Den havde titlen ”Når forskning skaber forandring”, og den kom til at fremstå som en ufrivilligt ironisk kommentar til realiteterne, for konferencetitlen var lavet, før regeringens annoncerede sin drastiske nedskæring.

Men rådsformanden mener tilmed, at regeringens nedskæringer er udtryk for en permanent nedprioritering af den frie forskning:

”Noget tyder tilmed på, at regeringen mener, at nedskæringen til de 800 mio. faktisk kan indvarsle, at rådernes fremtidige bevillingsniveau på sigt skal ned på det niveau. Dermed sættes vigtige dele af dansk forskning i bagegear”, lød hans dystre spådom.

Lave succesrater til unge forskere

Peter Munk er paraplyformand for de fem forskningsråd, og han undrede sig over, at ministeren nu er ved at lave ubalancer i det offentlige forskningssystem med en markant fortrinsstilling til den erhvervsrettede, strategiske gren. Og med nedprioritering af den selvinitierede frie forskning, unge forskningstalenter, originale forskningsideer m.m.

”Vores succesrater i rådet er i forvejen smerteligt lave med de nuværende 10 procent. Det er næsten ikke til at holde ud at tænke på, at endnu flere dygtige forskere kommer til at ulejliges sig forgæves. Danmark kommer til at tabe talent og originale ideer på gulvet med væsentlige negative konsekvenser for samfundet, herunder ikke mindst de private virksomheders produktudvikling og kvaliteten i de offentlige serviceydelser.

Og så viste han slides om effektsurvey, som bl.a. fortæller, at 43 pct. af dem, som har fået støtte, i høj grad oplever, at deres bevilling har givet dem ”nybrud inden for deres forskningsfelt”. Og af resten mente 45 pct. det samme, dog ”i mindre grad”. Kun 11 pct. havde kun i mindre grad eller slet ikke fået noget ud af pengene.

Ministeren blev væk

Nu ved vi ikke, hvad ministeren svarer på disse data. Esben Lunde havde for måneder siden sagt nej til at deltage og optræde, han skulle ikke have noget af at stille op for at deltage i en saglig debat om sin politik.

I stedet havde han sendt en stedfortræder, sin helt nye departementschef, som hermed fik sin entre i forskningsverdenen. Hun afsluttede konferencen, men kunne ikke sige andet end teknikaliteter og venligheder.

Og debat ville forsamlingen også helst have haft med ham, der har magten.

jø

Fremdrifts-justering: Minister

Rektorerne er utålmodige og kræver mærkbare justeringer her og nu.

Men ministeren fastholder det værste: Fremdriftsbøden

20. okt. Samråd i Folketinget

”Ministeren kryber udenom. Han henviser til letkøbte begreber om frihed for den ene og den anden. Samtidig siger han, at det er uacceptabelt, at studerende ”blanker” den – tilmelder sig eksamen, men bliver væk. Men det var ikke hvad jeg spurgte om,” udbød Pernille Schnoor (S) midt under det åbne samråd i Folketingets Uddannelsesudvalg om den kontroversielle fremdriftsreform.

Hun havde spurgt, hvad minister Esben Lunde Larsen agter at gøre ved et af de mest kritiserede elementer i reformen, den automatiske eksamenstilmelding, som resulterer i bureaukrati og spild, når den studerende bare udebliver?

Men det problem tvistede ministeren til et spørgsmål om studerendes manglende ansvarlighed og moral: ”Det er uacceptabelt, og der er noget galt i systemet, hvis det bliver en norm for nogle studerende at blanke en eksamen. Det skal være det helt naturlige at afslutte sin undervisning med at gå til eksamen, og det er i dag ikke alle studerende, som har det mindset,” sagde **Esben Lunde Larsen**.

For senere – som svar til Schnoor – at signalere, at han er afventende, for tvangstilmelding kunne jo være en udmærket mekanisme til at tvinge de studerende til eksamensbordet: ”Det kan jo være, at en ændring af praksis omkring eksamenstilmelding faktisk medfører en bedre eksamenspraksis hos de studerende.”

Dårligt nyt til uni-rectorerne

Ministerens melding er dårligt nyt til uni-ledelserne:

”Universiteterne bruger mange ressourcer på først at tilmelde studerende til eksamen, de ikke møder frem til – for derefter at planlægge re-eksamen og tvangstilmelde studerende igen. Samtidig er det frustrerende for undervisere og censorer at vente på studerende, som aldrig dukker op,” forklarer **formand for Rektorkollegiet, Anders Bjarklev**.

”For os er det helt afgørende, at de studerende selv kan framelde sig eksamen, hvis de ikke har intentioner om at dukke op. I sidste ende er det politikerne, som skal beslutte, hvad de vil ændre i

Ministeren og Christine Antonsen

reformen, men det er klart, at vi håber, at tvangstilmeldingen fjernes.”

Fremdrift: Afkort studietiden med 4,3 måneder

Studiefremdriftsreformens hensigt er at hurtigere studie gennemførelse, så de studerende forkorter deres studier med 4,3 måneder (gennemsnit, 2020). Men uni-ledelserne kritiserede modellen for at være for ufleksibel og indeholde nogle paradokser – samtidig med at uni'erne worst-case risikerer at tabe milliarder i 2020, hvis ikke studerende ændrer studiemønster og strammer sig an.

Der viste sig også nogle utilsigtede følgevirkninger som fx automatisk tvangstilmeldinger til eksamen, som gav bureaukrati og indskrænkede de studerendes valgmuligheder.

Og rektorerne mener, at logikken i reformen er gal. Politikerne vil både bestemme, hvor uni'erne skal hen og hvordan. Han har intet imod, at politikerne stiller krav om, at studerende skal hurtigere igennem, men kæden hopper af,

når de også vil diktere løsningen.

”Sæt universiteterne fri og hold os fast på målene i stedet for at forsøge at presse standardmodeller ned over hele sektoren, selvom de ikke passer,” lyder hans opfordring.

Rektorerne: Et bureaukratisk helvede

Uni-ministeren har holdt møder med de enkelte rektorer, og FORSKERforums opsamling fortæller, at ministeren først og fremmest er mødt med stor frustration over det bureaukrati, som reformen udløser:

”Fremdriftsreformen er meget rigid og baseret på meget detaljerede regler. Den er et bureaukratisk helvede. Personaleudgifter er sprunget i luften, fordi vi skal følge de studerende tættere, tvangstilmelde dem, så de går til eksamen, rådgive dem, der er kommet i klemme, og behandle bunkevis af dispensationsansøgninger,” forklarer rektortalsmanden.

”Derfor er vi glade for, at ministeren i forhandlingerne med os har erklæret sig åben for at se på, hvordan universiteterne

ereren trækker den ...

Dimensioneringsplanen

Ministeren er tavs over for rektorerne.

Han bruger sin magt til at styre

”Rektorkredsen og bestyrelsesformændene har foreslået, at dimensioneringsmodellen bør forenkles og i højere grad tage udgangspunkt i dialog med aftagere frem for data fra fortiden – det står vi ved. Vi har ikke fået en tilbagemelding fra ministeren,” lyder det kortfattet fra **rektorformand Anders Bjarklev**, da FORSKERforum spørger, hvordan det går med dialogen om den omstridte dimensioneringsplan.

Men selv om uni-minister Esben Lunde Larsen ikke har meldt konkret tilbage til rektorerne, så har han i anden sammenhæng signaleret, hvad han vil bruge sin magt til.

Ministeren brokkede sig voldsomt over 2014-planen, bl.a. fordi den var den tidligere minister Sofie Carsten Niensens og ikke klappet af med ham. Men nu støtter han formålet og skematikken. Dens angivelige mål var at tilskære studier med risiko for arbejdsløshed m.m. Den beskar 2244 studiepladser på kandidatuddannelser, med en afledt dimensionering på 2972 studiepladser på bachelorniveaet.

Rektorkrav: Forsimpling

Rektorformanden går ikke nærmere ind i, hvad der har været forhandlet. Men FORSKERforum erfarer fra andre kilder, at rektorkredsen har stillet med ønsker til mere fleksibilitet i dimensioneringen i de lukkede forhandlinger, som blev ført i oktober. Et helt grundlæggende ønske fra rektorerne er – hvis regeringen fastholder modellens statistiske principper – at modellen skal forsimples, så der alene dimensioneres på bachelortrinnene, og at kandidatdimensionering fjernes. Hermed får de optagne studerende større sikkerhed for deres studieforløb, og uni'erne får en planlægningshorisont.

Men rektorerne stillede også med andre ønsker

- At dimensioneringstal ikke bør være baseret på historisk forældede tal, så nogle rammes urimeligt
- At dimensionering ikke skal være en årlig øvelse, men kun ske hvert tredje år.
- At uddannelser skal kunne fjernes fra ”dødslisten”.

Ministerens holdning til disse spørgsmål er ukendt.

Orni, formand for Uddannelsesudvalget, under samrådet i Folketinget

fundamentale forandringer på reformens bundlinje kan de godt glemme alt om. Det handler om, at reformens mål er, at den vil spare milliarder på studerendes hurtigere gennemførelse, og hvis de ikke bliver hurtigere, så får uni'erne en bøde i samme størrelsesorden.

Af samrådet i Folketinget fremgik det nemlig tydeligt, at større fleksibilitet ikke har nogen gang på jorden, hvis det indebærer merudgifter, markerede ministeren: *”Justeringer skal foregå inden for den aftalte ramme. Forligspartierne har givet hinanden håndslag på en studie-effektivisering og et sparemål på 2 mia. i 2020.”*

Og det skuffer rektorformanden, for det sætter alvorlige begrænsninger: ”Rektorkredsen forstår, at man fra politisk hold vil holde fast i fremdriftsbøden. Det er beklageligt. Men hvad angår vores ønsker om øget fleksibilitet er vi kommet med et indspil, som drøftes med ministeriet.”

jø

En mystisk sentens

Regeringen vil ifølge regeringens lovkatolog ”justere fremdriftsreformen inden for den aftalte økonomiske ramme” til februar. Men samtidig såede lovkatologet tvivl om ministerens vilje til tilbagerulning.

I en kryptisk eftersætning blev det nemlig tilføjet, at regeringen også vil ”tilpasse regelsættet omkring udbetaling af tilskud”. Sentensen kunne signalere, at han afviser at imødekomme uni-ledelsernes stærke ønske om fleksibilitet. Men rektortalsmand Bjarklev tør ikke fortolke, hvad sentensen betyder:

”Når ministeren fremlægger noget konkret, kan vi tage stilling til det. Indtil da vil jeg ikke spekulere i forskellige formuleringer.”

FORSKERforum har trods gentagne ryktere i ministeriet ikke kunnet få en forklaring på, hvad sentensen konkret betyder.

kan få mere frihed til at nå målet. Vi håber, at de politiske forhandlinger blandt andet kan resultere i, at kravet om tilmelding til 60 nye ECTS per år – plus eventuelt dumpede fag – fjernes. Samtidig ser vi gerne, at universiteterne selv kan stille aktivitetskrav til de studerende, og at studerende ikke fremover skal tvangstilmeldes eksamen. Som universiteter bruger vi mange kræfter på administration af fremdriftsreformen. De punkter er rektorkredsen i dialog med ministeren om.”

Politikerne fastholder fremdriftsbøden

Grundlæggende ønsker rektorerne en mindre snærende ramme og mere fleksibilitet, som rektor Bjarklev formulerer det: ”Vi rektorer mener, at vi som universiteter skal have friheden til selv at finde ud af, hvordan vi bedst når de politiske mål”, lyder bønnen.

Men rektorerne har også et lønligt håb om, at reformen rulles delvis tilbage. Det baserer sig på, at Esben Lunde som oppositionspolitiker havde stærke retoriske udfald mod bureaukratiet i reformen. Men rektorernes forhåbninger om

'En anden form

Ministeren har forskningsfrihed som første primat, men skærer samtidig på de

Hvordan kan en ny forskningsminister i et højprofileret tiltrædelsesinterview hævde, at forskningsfriheden har "første primat for mig", for derefter at skære 400 mio. kr. hos De Frie Forskningsråd?

Det spurgte DEADLINE-vært Nynne Bjerre Christensen til den ene dag, og næste dag fik FORSKERforum fik 11:48 minutter (telefonisk) til at bore i det samme. Og begge steder fastholdt minister Esben Lunde Larsen, at selv om De Frie Forskningsråd får færre bevillinger, bliver danske forskeres forskningsfrihed ikke mindre.

Kommer der mindre fri forskning nu, hvor de frie råd er beskåret?

"Nej, det gør der ikke som udgangspunkt", lyder svaret fra Esben Lunde, som hermed ganske godt udtrykker sin gennemgående logik. "Danske forskere er jo ikke tvunget til at lave forskning mod deres samvittighed og forskningskodeks. Noget af den frie forskning foregår så inden for overordnet politisk fastsatte rammer, og noget er uden rammer inden for De Frie Forskningsråd", siger han til FORSKERforum.

Mere strategisk forskning = Mere planøkonomi?

Hvordan kan politisk udvælgelse af forskningsfelter være liberal Venstre-politik: Er det ikke kommissærpolitik og planøkonomi, når politikerne udpeger mere strategisk forskning – fx fødevarer – som skal føre til opfindelse af dimser, som skal sættes i produktion og skabe arbejdspladser?

"Lad mig starte med at sige, at det er den daværende SR-regering, som konstruerede Innovationsfonden, og i konstruktionen er der et armslængde-princip," svarer Esben Lunde. "Og at der her var en anden balance mellem de strategiske og de frie rådsbevillinger har ikke noget med konstruktionen at gøre. Og nu har regeringen altså valgt at prioritere anderledes mellem felterne. Den ændrede balance har ikke noget med planøkonomi at gøre."

Esben Lunde udvider "forskningsfrihed"

Hans svar afspejler, at der hos Esben Lunde ingen modsætning er mellem hans "første primat til forskningsfriheden" og færre bevillinger, for han omdefinerer den gældende fortolkning af forskningsfriheden, som har eksisteret siden 2004. Dengang blev systemet delt op i et strategisk rådssystem og i De Frie Forskningsråd, med balancerede bevillinger til hvert af systemerne. De strategiske råd uddelte midler på bestemte, ofte politisk udpegede områder og med erhvervsrelevans. Hos de frie råd kunne forskerne frit søge midler til selvinitierede forskningsprojekt og dermed opnå en optimal forskningsfrihed.

Men Esben Lunde udvider definitionen af "forskningsfrihed": Forskere i både strategiske og i frie forskningsprojekter har lige stor "forskningsfrihed". Kun de, der får vredet armen om på ryggen med diktater om, hvad forskningen skal føre til, får deres forskningsfrihed begrænset:

"Det er ikke rigtigt, at fri forskning kun kan bedrives af frie midler. Der er jo ikke nogen danske forskere, som sidder med armen vredet om på ryggen og er tvunget til bestemte resultater. Det er jo helt forkert, at danske forskere er bundne, bare fordi de ikke får penge fra frie forskningsråd," lyder hans logik.

Som går igen i de svar, som han giver på de borende reporterers spørgsmål, jf. nedenfor.

'En anden form for frihed...

Men hvordan hænger det sammen, når ministeren først principielt erklærer, at "at forskningsfrihed har første primat for mig", og at han dernæst skærer 400 mio. på de mest frie midler? – spurgte studievært Nynne Bjerre Christensen i DEADLINE.

"Det kan regeringen gøre, fordi man stadig har tiltro til frie forskere i en ramme, hvor der er frie forskningsråd og Innovationsfonden. Bevillingerne til de frie råd er så lidt mindre. Bare for at sige, at jeg ikke anerkender præmissen om, at der ikke er frihed i dansk forskning".

Anerkender ministeren præmissen om, at beskæringen af de frie råd giver mindre fri forskning?

"Det er en anden form for frihed."

Men er den mindre?

"Det er en anden form for frihed." (DEADLINE 22.10)

“

Regeringen prioriterer, og underskoven af bevillingen til De Frie Forskningsråd bliver så lidt mindre. Men de får 800 mio. og det synes jeg da er utroligt mange penge. Samtidig er det vigtigt i regeringens politik, at fru Hansen i Hirtshals forstår den prioritering, at den offentlige forskning skal skabe vækst og arbejdspladser".

Esben Lunde (DEADLINE 22.10)

m for frihed ...

h frie forskning? FORSKERforum prøver at afkode Esben Lunde Larsens tankegang.

22.10 DEADLINE. Studievært Nynne Bjerre Christensen i clinch med ministeren

“Strategiske forskere har egen fri vilje”

Forskningsfriheden for forskerne på strategiske bevillinger (på politisk udpegede felter) har ikke mindre forskningsfrihed end dem på frie, selvinitierede bevillinger:

”Enhver forsker, som indgår i et virksomheds-samspil gør det da af egen fri vilje og ved, hvad præmisserne er. Og i Danmark har vi et forskningskodeks, der sikrer, at forskere ikke skal gøre noget mod deres frie vilje,” forklarer han.

”Men hvis forskere i hobetal kom til mig og sagde, at de bliver presset til forskningsforløb, som de ikke kan stå inde for at af fonde og virksomheder, så er der noget galt. Men vi er et af de lande med den højeste forskningsintegritet og højeste forskningsfrihed. Alle opgørelser om frihed fortæller, at man er fri som borger i Danmark. Vi har ingen sager med problemer i forskerens individuelle frihed”. (DEADLINE).

Selektiv forskningsfrihed?

Men der er fortsat noget, FORSKERforum ikke forstår: Hvordan kan forskning være fri, når der ikke er forskningsfrihed OG bevillinger til at forske for?

”Jamen, der er jo 800 mio. i De Frie Forskningsråd og 400 mio. i Danmarks Grundforskningsfond, dvs. at der er 1,2 mia. i alt i de frie rammer. Og at der bliver færre midler til den frie forskning, betyder jo ikke, at summen af forskning i Danmark bliver mindre fri.”

Men strategisk forskning er vel udtryk for mere styret forskning, for her får forskerverdenen stukket et politisk udpeget tema ud, som de kan søge midler indenfor. Det giver vel en begrænsning i forskningsfriheden?

”Jamen, det princip anerkender jeg sådan set ikke. Forskere, som søger Innovationsfonden, ved, at der er en ramme – fx inden for fødevarer – men det er jo ikke sådan, at Innovationsfonden så kortlægger alting for den enkelte forsker og kræver det og det og det, som indskrænker forskningsfriheden”.

Kan Esben Lunde forstå, hvis nogle i forskerverdenen mener, at forskningsfrihed på strategiske bevillinger – til fx fødevarer-forskning – er en selektiv forskningsfrihed?

”Nej, det kan jeg ikke forstå.”

Forskning i Grundtvig uden bevillinger?

Men hvad er forskningsfriheden på humaniora uden frie midler: Hvordan kunne Esben Lundes vigtige forskning i Grundtvigs frihedsbegreb laves uden bevillinger?

”Jamen, der er jo fortsat 8,5 mia. i det danske system, som bl.a. tilgodeser humanioraforskning. Så jeg forstår simpelthen ikke den modstilling, som du sætter op. Humaniora har jo en basisbevilling på finansloven, så der er jo masser af midler.”

Forskerne oplever tilsyneladende ikke, at der er frihed nok i basismidlerne, for søgningen til de frie råd er så stor, at succesraten er nede på 10-12 procent?

”Det synspunkt kan man jo have. Men vi lever i en tid, hvor regeringen ikke prioriterer i overskud, men i underskud, jf. vores begrundelser for at prioritere.”

ja

Hykleri?

Er det ikke engang hykleri fra ministerens side, når han i tiltrædelsesinterviews erklærer, at forskningsfriheden er hans ”primære primat”, for derefter at skære drastisk i netop de frie råds bevillinger?

”Nej. Jeg er i den grad optaget af, at forskningsfrihed er første primat, uanset om det er hos forskere med bevillinger fra Innovationsfonden, andre fonde eller fra de frie råd. Jeg er optaget af, at der ikke er forskere, der knægtes på deres frie vilje eller deres måde at forske på.”

Men det besvarer jo ikke spørgsmålet om forskningsfrihedens primat, når der ikke er frie bevillinger?

”Friheden for forskeren er det afgørende for mig.”

Tag fra de unge

- fra uddannelse til skattelettelser

Hvornår under forsommerens valgkamp fortalte Venstre, at partiet ville sørge for lettelser i topskatten for de højestlønnede – og betale regningen ved at spare milliarder på uddannelse og forskning?

Det gjorde partiet ikke, fortæller en INFOMEDIA-søgning. Hvis nogen antydede, at Venstre havde planer om at skære på uddannelse eller forskning, blev det afvist af Venstre som ”skræmmekampagne”.

Men nu har Venstre faktisk vekslet uddannelse med skattelettelser for de højere lønnede. Nogle vil kalde det ”valgbedrag” eller ligefrem ”løftebrud”.

Der skal spares 8,7 mia. kr. på uddannelsesområdet over de næste fire år. Uniernes **uddannelsesbevillinger skal grønthøstes med 2+2+2+2 pct.** (2016-19), så bevillingerne pr. studerende vil falde med 8-10 pct. over de næste år, lyder kalkulen fra uni'erne.

Og **de frie Forskningsråds bevilling beskæres til to tredjedele** (til 800 mio.).

Regeringen vil skære på uddannelse og forskning for bl.a. at give lettelser i topskatten på 2-3 mia. kr. for samfundets højestlønnede, fordi de er særligt vigtige aktører i konkurrencestatens jagt mod velfærd og velstand.

Den prioritering kan man være politisk enig eller uenig i. Men for Akademia – hvis eksistenskrav er analyser, dokumentation og begrundelser – hænger det ikke sammen, når regeringen ikke sagligt begrunder fornuften i sin prioritering, fx ved at fremlægge scenarier på, hvordan *mindre* uddannelse og forskning kan blive en velfærdskilde. Heller ikke hvordan *mindre* forskningsindsats kan blive en velfærdskilde. Selv om nationaløkonomer ellers jævnligt slår fast, at både uddannelse og forskning er bedste ressource, hvis konkurrencestaten Danmark skal klare sig.

og giv til de rige

Tvangsudflytning af

Regeringens udflytningsplan begrundes ikke sagligt-fagligt – og kritiseres for (bevidst) at marginalisere

Som den eneste forskningsinstitution skal DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier) flyttes. 88 arbejdspladser skal fra hovedstaden til Aarhus. Det fremgår af regeringens udflytningsplan af statslige arbejdspladser til provinsen.

Det var de enkelte ressortministre, som indstillede, hvem der skulle/kunne udflyttes. I forskerverdenen skal alle handlinger begrundes fagligt/sagligt, men udvælgelsen af DIIS – og de øvrige flytningsramte – blev ikke begrundet. Heller ikke af DIIS' ressortminister,

Tvangsflyttede djøf'ere siger nej

Regeringen vil tvangsflytte statslige arbejdspladser til provinsen. 85 pct. af de tvangsflytnings-ramte djøfere vil dog ikke flytte. Halvdelen siger op og søger nyt job inden udflytningen, siger de. Hver tredje er indstillet på at pendle midlertidigt, men inden for en kort årrække vil de prøve at finde nyt job i København. Kun tre ud af 100 markerede, at de forventer at flytte bopæl, som planen lægger op til.

Det afslørede en Djøf-enquete blandt de flytningstruede, få dage efter regeringens plan var offentliggjort.

Hovedhensynet er familien – ikke karrieren. De statslige djøfere er ofte gift med en anden akademiker, og ægtefællernes job fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem det private og det offentlige.

Mindst 1.000 djøferes job skal flyttes ud af København, og allerede i den første uge, efter at planen blev kendt, ringede hver tiende af dem til Djøf for at få råd om jobsøgning.

De flytningstruede, som siger nej, ved, at de har et grimt dilemma, for halvdelen af dem mener faktisk, at det bliver svært eller meget svært at finde et nyt job. Kun hver fjerde tror, at det bliver let.

udenrigsminister Kristian Jensen, da FORSKERforum bad om interview om, hvad der var den saglige/faglige begrundelse for, at han indstillede DIIS til flytning til Aarhus?

Ministeren besvarede ikke det konkrete spørgsmål, men svarede generelt med henvisning til regeringens politik: *"Regeringen ønsker udvikling i hele Danmark, og jeg er fortaler for, at hele Danmark skal have gavn af statslige arbejdspladser. Det skal vi alle bidrage til som led i regeringens samlede offensive indsats for at sikre vækst og udvikling i hele landet"* (skriftligt pr. e-mail).

Protest fra DIIS

Planen blev mødt af en *"skarp protest"* fra DIIS' direktør og bestyrelsesformand. Der protesteres over, at planen ikke er sagligt begrundet, for instituttet vil blive flyttet bort fra den fysiske nærhed til Danmarks beslutningstagere, som ellers er DIIS' styrke:

"DIIS' formål er at forske, formidle viden og komme med anbefalinger om Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske situation og muligheder. Det kræver et nært samarbejde – og ikke sjældent, at samarbejdet kan finde sted hurtigt og personligt," udtaler **direktør Nanna Hvidt & bestyrelsesformand Laurids S. Lauridsen**.

"DIIS udarbejder redegørelser og udredninger efter anmodning fra Folketinget og regeringen. Det udmøntes i et nært samarbejde med beslutningstagere; og DIIS' forskere rådgiver regeringen og Folketingets udvalg direkte for at sikre korrekt formidling af deres viden. Udflytning af DIIS vil således betyde videnstab for Folketinget og befolkningen. Det videnstab – som dokumenteret har ramt andre styrelser og institutioner, der er flyttet ud fra København – vil ramme særligt hårdt på DIIS, hvis væsentligste produkt netop er viden. Det bør bekymre både befolkning og beslutningstagere."

DIIS' forskere er særdeles synlige som eksperter i mediebilledet. I de sidste dage af september optrådte de således 22 gange ved personligt fremmøde (fx hos DR eller TV 2 i København). Og i 2014 blev

Var den skjulte bigevinst for Venstre, at de får tvangs-deporteret en o

DIIS-forskere interviewet mere end 1300 gange til danske og internationale medier.

Opgør med eksperter og smagsdommere, version II

Da Aarhus normalt ikke opfattes som Udkantsdanmark, som er det angivelige mål for regeringens plan, ligner udflytningsplanen symbolpolitik og ideologi; som et forsøg på at marginalisere en uafhængig og ofte kontroversiel forskningsstemme; DIIS flyttes på afstand af den politiske magt i København, hvorved forskernes praktiske arbejdsvilkår forringes.

I POLITIKEN regnede kommentator Hans Davidsen-Nielsen på plusser/minusser og kunne umuligt se nogen fordele ved flytningen til Aarhus! Så han luftede "den konspiratoriske mulighed", at Venstre og Dansk Folkeparti ikke bryder sig om den uafhængige forskning fra DIIS, og flytningen er en måde "at lukke munden på nogle af instituttets mere venstresnede elementer. Endnu et opgør, om man vil, med dem som Fogh i sin tid kaldte smagsdommerne".

Udrensning af det, Venstre ikke kan lide?

FORSKERforum stillede derfor udenrigsministeren nogle konkrete spørgsmål til flytningen:

af DIIS' mest højprofilerede forskere, Lars Erslev Andersen, til Aarhus ...

- *Hvad er ministerens kommentar til konspirationsteorier om, at Venstre og DF ikke bryder sig om DIIS' uafhængige forskning, og gerne vil lukke munden på nogle af forskerne?*
- *Hvad siger ministeren til dem, som kalder tvangsudflytningen for marginalisering – eller ligefrem chikane og smagsdommeri – af noget, som Venstre ikke kan lide?*

Minister Kristian Jensen havde travlt og svarede ikke på de konkrete spørgsmål. Han nøjedes med forsikringer om ministeriets velvilje over for Aarhus by, Aarhus' udenrigspolitiske miljø samt DIIS:

”DIIS gør et stort og godt stykke arbejde – i Danmark og internationalt – og er en vigtig sparringspartner for beslutningstagerne på alle de udenrigs- og sikkerhedspolitiske områder. Jeg er sikker på, at DIIS også i Aarhus kan videreføre deres gode arbejde. Aarhus er en by med mange kompetencer, et godt opland og et solidt og velfunderet udenrigspolitisk miljø på universitetet. Der er ingen tvivl om, at Udenrigsministeriets dør altid vil være åben for DIIS, og at vi vil fortsætte det tætte samarbejde, uanset hvor i landet DIIS er placeret.” (Skriftligt pr. e-mail).

jø

Fri forsknings sekretariat tvangs-deporteres til Odense

Marginalisering? Hvorfor “prikkede” ministeren ikke den selvstændige Innovationsfonden?

Forskningsminister Esben Lunde Larsen har solgt sig på at være forskningsfrihedens støtte. Men han har nu indledt en kraftig beskæring af De Frie Forskningsråd og han “prikkede” tilmed rådernes sekretariat til tvangsudflytning i Odense. Det var et af hans bidrag flytning af statslige arbejdspladser til provinsen.

Og det passede måske meget godt i Esben Lundes verdensplan, for det er en kendt sag, at Esben Lunde helst vil have De Frie Forskningsråd nedlagt og fusioneret med Grundforskningsfonden. Men når det ikke kunne lade sig gøre lige nu, så kunne han lave indledende øvelser ved at beskære deres bevillinger med to tredjedele til 800 mio. Og samtidig prikkede han så rådernes sekretariat til udflytningen. Det kunne fortolkes som en marginalisering eller en forberelse til nedlæggelse/fusionering.

Ministeren: “Rådene betjener ikke ministeren”

Men hvad var baggrunden, spurgte FORSKERforum:

Det var de enkelte ressortministre, som indstillede udflytningen af De Frie Råds sekretariat til Odense. Hvad var de faglige/saglige kriterier for Esben Lundes udpegning af de frie råd?

”Den saglige begrundelse er, at rådernes sekretariat ikke er nogen ministerbetjening i hverdagen, men derimod har et armslængdeprincip om selvstændighed. Og så flytter jeg altså rådernes sekretariat til en universitetsby midt i landet, hvor det er muligt for rådsmedlemmer o.lign. at komme til på enkel vis. Det er nogle af begrundelserne,” svarede ministeren.

Hvorfor ikke flytte Innovationsfonden?

Men den selvstændige erhvervsrettede fond Innovationsfonden er en selvstændig statsfond, som heller ikke har ministerbetjening.

For udflytning af Innovationsfonden frem for de frie råds sekretariat er der flere argumenter. Dels er det en selvstændig fond, som ikke er knyttet og underlagt Forskningsstyrelsen. Og dels er den en erhvervsrettet statslig fond, som skal fremme innovation, især hos små

og mellemstore virksomheder over hele landet (som Danmark har mange af), så det kunne være en håndsrækning til erhvervslivet i provinsen, så erhvervsfolk fra Jylland ikke skulle rejse så langt, hvis de vil have støtte til at innovere/forske.

Imod udflytning af Innovationsfonden taler, at det er en selvstændig fond, hvis bestyrelse formelt bestemmer, hvor den skal have hjemsted (se fondens lovgrundlag i oversigt). Men det er ikke en større forhindring, end da sektorforskningsinstitutioner m.fl. i 2007 fik vredet armen om og ”frivilligt” anmodede om at fusionere med uni'er.

Imod udflytning taler også, at Innovationsfonden er relativt nyetableret med en indsat formand fra Dansk Industri, og han – samt den nyindsatte direktør – bor begge nord for København og ville formentlig modsætte sig, at de skulle til at pendle eller ligefrem flytte.

Ministeren: Innovationsfondens bestyrelse bestemmer

FORSKERforum spurgte ministeren, *hvorfor Innovationsfonden ikke blev prikket – det ville understøtte regeringens erhvervs politik om regionalisering og støtte til små og mellemstore virksomheder i provinsen.*

”Loven om Innovationsfonden siger, at fonden er ledet af en bestyrelse og har hjemmel til at bestemme, hvor fondens sekretariat kunne ligge. Det er så en politisk aftale, at de skal være til stede ude i landet. Jeg kunne henstille til dem, at de kunne flytte, og det ville så være bestyrelsen, som skulle bestemme. At jeg ikke har gjort det, behøver man ikke lave motivforskning i, for jeg synes, at det ville give god mening, at de frie råd blev placeret ude i landet.”

Kunne det være, at ministeren ikke prikkede Innovationsfonden, fordi det kunne genere erhvervslivets top i Dansk Industri – herunder bestyrelsesformanden, som bor nord for København?

”Jeg har ikke haft en eneste drøftelse med Dansk Industri om udflytningen, så det kan jeg klart afvise.”

jø

Studieskiftere søger mod h

RUC og SDU mister relativt flest, når ba-graden skal veksles til et kandidatstudium. Især CBS og KU profiterer

Hver sommer er det store byttedag mellem danske universiteter, når hundredevis af bachelorer prøver lykken og skifter til kandidatuddannelser andre steder.

Og den rejseaktivitet er langt større, end den var bare få år tilbage, viser de seneste tal fra Danmarks Statistik. I 2014 skiftede 1588 bachelor-dimittender til andre danske universiteter. Det er mere end en fordobling, hvis man sammenligner med tallet i 2006.

Men fordelingen er skæv. Der er klare vindere og tabere, når universiteterne gør status op efter bachelorerne ind- og udvandring. Samlet set er der en klar tendens: De fire universiteter, der får flere bachelorer, end de afgiver, er de fire københavnske universiteter. Vandringer går mod hovedstaden.

CBS og KU profiterer

En klar vinder er CBS. Selv om det hører til i klassen af små universiteter – og kalder sig selv 'Danmarks fattigste' – er det her, man i 2014 modtog flest studerende fra andre danske universiteter målt i absolutte tal. I alt 428 kandidatstuderende, og modsat søgte kun 52 bachelorer fra CBS til andre universiteter efter endt bachelor.

KU fik omtrent lige så mange – 427 – kandidatstuderende ind fra andre universiteter. Til gengæld var der næsten 200 bachelorer, der søgte væk. Måler man væksten relativt, er det dog IT-Universitetet, der springer i øjnene. Her uddannede man 110 bachelorer, men optog 194 på kandidatuddannelserne.

I den tunge ende ligger SDU og RUC og roder. Næsten en fjerdedel af SDU's bachelor-dimittendårgang på godt 2000 fortsatte kandidatuddannelsen på andre universiteter.

RUC mister mange

Set i forhold til dimittendårgangens størrelse, er RUC dog bundskraberen med 237, der fortsætter andre steder, mens kun 41 udefra søger RUC's kandidatuddannelser. Knap halvdelen af de 237 "udvandrere" fortsætter i øvrigt på CBS. Og en del af disse bruger bevidst RUC som springbræt til CBS, fortæller RUC's rektor Hanne Leth Andersen.

“ Nogle af dem bliver så på RUC efter bachelor-eksamen, andre tager videre. Det synes jeg er helt ok ”
RUC-rektor Hanne Leth

”Der er nogle, der starter hos os udelukkende med henblik på at komme på CBS. Vi optager dem gennem en erhvervsakademi-uddannelse, som de får merit for. Det er sådan en fast trafik, der har dannet sig – næsten som en tradition – og det hold får deres eget hus.”

Hun er helt på det rene med, at nogle af RUC's studerende bruger universitetet til at kvalificere sig til uddannelser andre steder.

”Sådan har det jo altid været. Nogle søger på RUC, fordi de eksempelvis ikke kan komme ind på statskundskab på KU. Nogle af dem bliver så på RUC efter bachelor-eksamen, andre tager videre. Det synes jeg er helt ok,” siger Hanne Leth, men påpeger også, at RUC's humanistiske basisuddannelse har adgangskrav omkring 7 og således langtfra har fri adgang.

At så få kommer ind udefra til RUC's kandidatuddannelser er til gengæld et problem, man er i gang med at gøre noget ved, fortæller rektoren. Det skyldes nemlig for en stor dels vedkommende den særlige uddannelsesstruktur med kombinationsuddannelser, der har gjort det svært at blive godkendt i begge fag.

”Jeg har fået klagebreve fra folk, der eksempelvis har merit til at komme ind på filosofistudiet, men ikke på det andet fag, de ønsker. Så jeg ved, at det har været en barriere. Men med de ændringer af kandidatuddannelserne, vi har gennemført, vil vi fremover kunne tiltrække flere folk til RUC,” siger hun.

CBS: Pres på cand.merc.

CBS har ikke lavet nogen undersøgelser af de mange bachelorer, der søger ind, men Anne Mette Hou, leder af Student Affairs-afdelingen, vurderer, at det er en god blanding af studerende, der hele tiden har haft CBS for øje, og andre, der først hen ad vejen finder ud af, de vil til CBS.

”Men dem, der ikke kommer ind på

bacheloruddannelsen, kommer typisk heller ikke ind på kandidatuddannelsen. Her bliver de bedømt på de karakter, de har i deres erhvervsøkonomiske fag, og tager vi eksempelvis cand.merc.-uddannelsen, er der virkelig pres på,” siger hun.

Anne Mette Hou nævner CBS' cand. soc.-uddannelser som nogle, hvor holdene typisk er mere blandede med studerende fra andre universiteter.

AAU-professor: 1+1-model slået igennem

Palle Rasmussen, professor ved Institut for Læring og Filosofi, AAU, ser to grunde til den stigende trafik af bachelor-dimittender mellem universiteterne.

”Strukturen med bachelor og kandidatuddannelser er slået mere igennem. Hvor man tidligere havde det sådan, at et fag er et fag, som hænger sammen i en streng, så er 1+1-modellen nu meget tydeligere, både i universiteternes egen organisation og i de studerendes bevidsthed,” fortæller han.

Den anden ting, han nævner, er ECTS-systemet: ”Det er først de sidste ti år, det for alvor er slået igennem, og det gør, at det nu er nemmere at overføre sin merit.”

AAU balancerer

AAU er – måske lidt overraskende – det provinsuniversitet med bedst balance mellem indkommende og udgående bachelorer. Med i regnestykket hører naturligvis, at en del af AAU som bekendt befinder sig i Campus Sydhavnen i København.

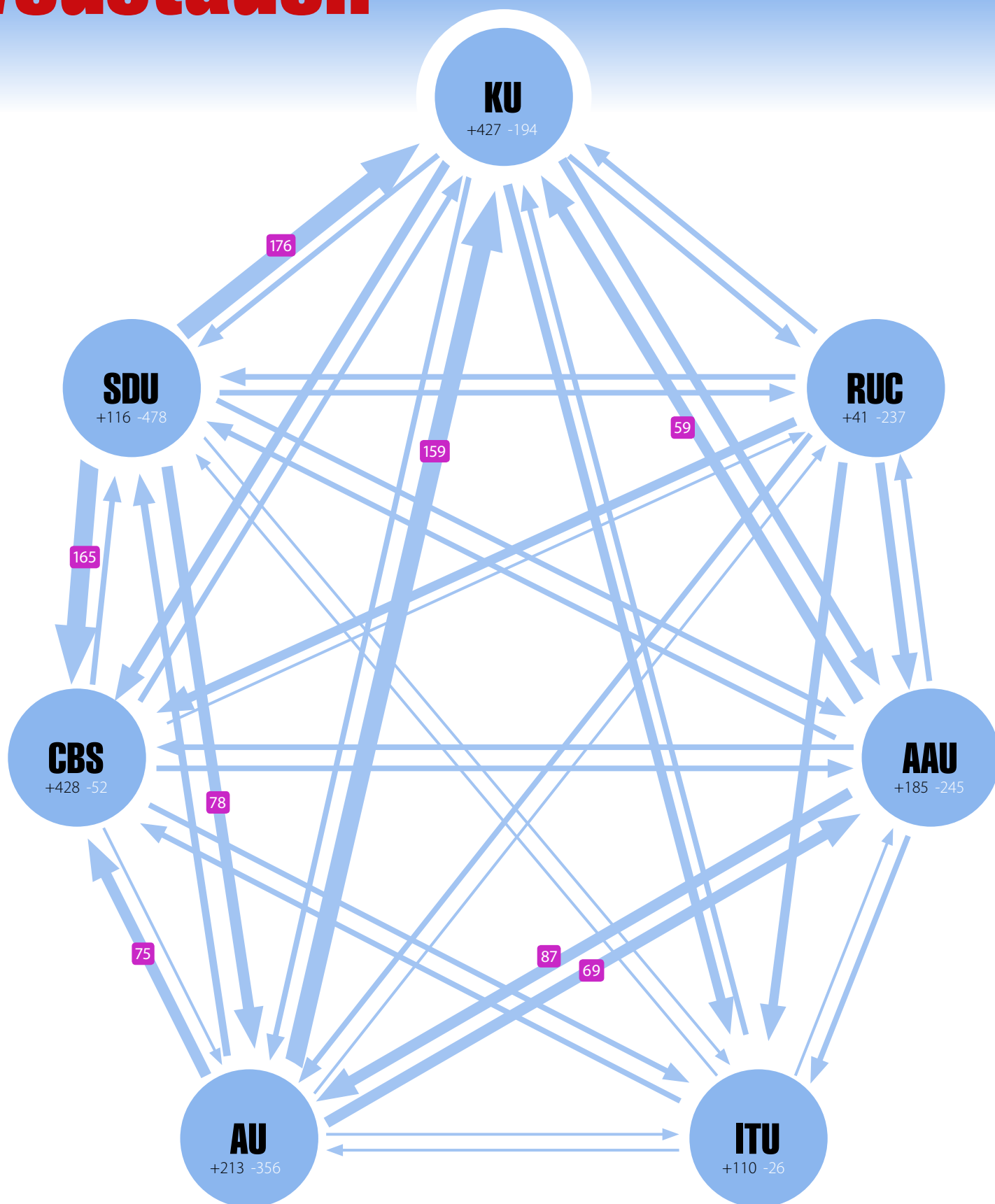
”AAU har jo været ekspanderende med lavere adgangskvotienter, så man kan godt gætte på, at der er studerende, der hellere ville have været på andre universiteter. Fra det samfundsvidenskabelige område, hvor jeg sidder, ved jeg da, at der eksempelvis på sociologi er en vis udvandring. Men ellers har vandringerne jo også tit noget med den private situation at gøre, for eksempel at man får en kæreste og stifter familie et andet sted,” siger Palle Rasmussen.

Det er de humanistiske og samfundsvidenskabelige områder, der står for langt den største del af bachelor-trafikken.

lah

ovedstaden

Grafikken viser trafikken af bachelor-dimitterede mellem danske universiteter i 2014. Pilenes bredde illustrerer, hvor mange bachelorer, der skifter til kandidatuddannelse på destinationen. DTU er ikke taget med i grafikken, da deres udveksling med andre universiteter er minimal. (Kilde: Danmarks Statistik)

Politikerne er bange fo

De tør ikke røre SU'en, men gerne uddannelserne...

Regeringens grønthøster har kastet interessen på alternative sparemuligheder – og flere aviscommentatorer har sat fokus på de penge, der går i de studerendes lommer: SU'en.

De studerende bliver godt nok straffet på deres SU, hvis de ikke lever op til fremdriftsreformens krav om kortere studietider. Men SU undgik beskæringer i denne finanslov.

Dermed fortsætter en udvikling, der har stået på i en årrække, hvor forskellen mellem de beløb, der gives den studerende i form af uddannelsestilskud og SU, hvert år har rykket sig til fordel for SU'en. SU-udgiften pr. studerende har været konstant helt frem til i år. Herefter vil den begynde at falde, grundet SU-reformen vedtaget i 2013 – men stadig ikke i takt med faldet i tilskud til selve uddannelserne (Indeksring af tallene, FL2016).

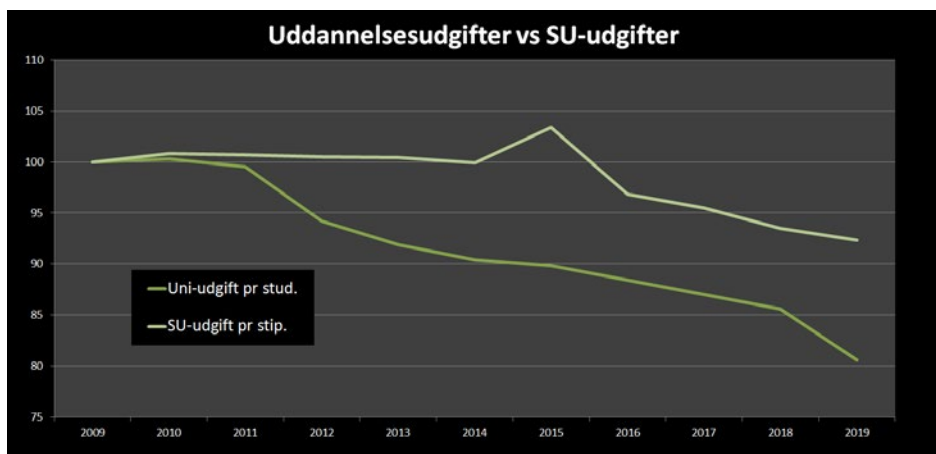
Men hvorfor har politikerne ikke fokuseret på dette? Er de bange for at blive straffet af den store vælgergruppe, studenterne?

Forslag: En cafe latte mindre i SU om ugen

Paradokset blev for nyligt påpeget af CBS-professor Niels Bjørn-Andersen, der i en kronik i Politiken opfordrer til, at man i stedet for de foreslåede 2-procentsbesparelser på uddannelserne sparer 2 procent på SU. Et beløb svarende til lidt over 100 kroner om måneden for en studerende, eller – som Niels Bjørn-Andersen bemærker det – en cafe latte om ugen.

Forslaget blev i øvrigt grebet af analyseredaktør Poul Aarøe Pedersen på Politiken. Han kaldte Bjørn-Andersens forslag ”så smukt og originalt, at enhver med et progressivt sindelag må have ønsket at finde på det selv.”

SU'en blev som sagt reformeret ved et forlig i 2013. På det tidspunkt blev SU'en prisreguleret efter en sats, der var højere end eksempelvis den, dagpengene blev reguleret efter. Det blev korrigeret ved reformen, der trådte i kraft 1. juli 2015, hvor også SU'en for hjemmeboende blev sat ned.

Forskerforums beregninger ud fra regeringens forslag til finanslov 2016. Indeksring af henholdsvis uddannelsestilskud pr. årsstuderende samt udgiften til SU ved videregående uddannelser pr. stipendieårsværk. (Kilde: Finansministeriet)

Venstres forhold til de studerende

Men forslaget om at finde de aktuelle besparelser i de studerendes SU i stedet for på deres uddannelser finder ikke nogen resonans hos regeringen. Det fastslår **Venstres ordfører for uddannelses- og forskningspolitik, Anni Matthiesen.**

”Det er ikke noget, der ligger i Venstres ønsker her og nu, at der skal forhandles en ny SU-reform,” siger hun til FORSKERforum.

Hvad mener Venstre, de unge har mest gavn af – uddannelseskvalitet eller penge i hånden?

”Det er et vanskeligt spørgsmål, men jeg vil mene, at begge ting er vigtige. Ingen tvivl om, at kvalitet i uddannelsen er meget vigtigt.”

Er det så ikke en forkert prioritering, at man sparer på uddannelser, men ikke tilsvarende på SU'en?

”Jeg vil ikke udelukke, at man på et tidspunkt skal overveje at have den anden del ind over. Men nu er det første gang, institutionerne bliver udsat for omprioriterings-bidraget. Derfor er det realistisk, at de godt kan fastholde kvaliteten. Mange andre områder har været det her igennem. Selvfølgelig er der en smertegrænse. Men her og nu er jeg ikke bekymret.”

Hvad vil konsekvensen være af at nedsætte SU'en med 2 pct.?

”Det tør jeg ikke sige. Det ville være gæteri. Og jeg ønsker ikke, vi får den diskussion nu. Den har vi udelukket.”

Fordi det strider mod Venstres ideologi, eller fordi det ikke er politisk farbar vej?

”Begge dele. Når man åbner den slags diskussioner... så skal man have gennemarbejdet det, for ellers kommer man på glatis.”

Tænker ordføreren her på de studerendes reaktioner?

”Ja, men rent værdimæssigt er der også nogle ting for mig i det her. Jeg vil godt sikre mig, at alle unge har mulighed for at tage en uddannelse, uanset hvilke kår, man kommer fra,” siger Anni Matthiesen.

Studerterne: ikke enten-eller

Og Anni Matthiesen har ganske ret, når hun antager, at de studerende vil reagere skarpt over for nedsættelser af SU'en. **DSF-formand Yasmin Davali** afviser enhver snak om lavere SU.

”Selvfølgelig skal vi have kvalitetsuddannelser. Men har man ikke økonomisk mulighed for at tage en uddannelse, så kan det være lige meget. Så præmissen

r de studerende

om, at man bare kan tage det ene sted og lægge pengene det andet, køber jeg ikke. Det er ikke en enten-eller-diskussion. Det er nødt til at være både-og,” siger hun.

Vil det have konsekvenser, hvis man skærer SU'en to procent – svarende til lidt over 100 kroner om måneden?

”Ja, selvfølgelig vil det betyde noget, hvis man skærer i SU'en. Det vil komme oven i, at SU'en nu i forvejen bliver reguleret lavere. Spørgsmålet er, om man vil have et uddannelsessystem med lige adgang for alle. Ellers kan man jo bare rykke procenter og frem og tilbage og så vente ti år og se, hvad det kommer til at betyde. Men jeg tror ikke, det gør noget godt,” siger Yasmin Davali.

CBS-professor: Studerende pakket ind i vat

Når Niels Bjørn-Andersen foreslog at skære i SU'en frem for i uddannelsestilskuddet, er det ikke kun for besparelsens skyld. Han antyder også, at en høj SU kan være med til at demotivere danske studerende og henviser til, at han som underviser i udlandet oplever større arbejdsmoral, selvom man her får mindre eller ingen støtte.

”Har vi fået pakket vores studerende for meget ind i vat og bomuld, og er de blevet forvænt med, at de stegte duer bare kommer flyvende, uden at man skal gøre alt for meget?,” skriver han i sin kronik.

Heller ikke her er der meget forståelse at hente hos Yasmin Davali.

”Jeg oplever ikke, at de danske studerende skulle mangle motivation. Og jeg synes i det hele taget ikke, det er særlig seriøst med en forsker, der udtaler sig på baggrund af sin egen mavefornemmelse. Hvis man synes, de danske studerende ikke er motiverede nok, skulle man måske overveje, om det kan hænge sammen med uddannelseskvaliteten: Er der undervisningstimer nok? Er der rum til varierede undervisningsformer? Får vi feedback, der får os skridtet videre?”

Studerendes SU og leveomkostninger

Indtægt (2015)

SU-sats (udeboende, før skat)	5903 kr.
Erhvervsarbejde	xxxx kr.
Studielån	yyyy kr.
I alt	???? kr.

Forbrug (Nordea-skøn 2014)

Husleje med vand og varme:	3060 kr.
El:	230 kr.
Mad og drikke:	1490 kr.
Forsikring og fagforening:	160 kr.
It, tele, licens og lignende:	1000 kr.
Sundhed og pleje:	465 kr.
Transport:	110 kr.
Sport og fritid:	200 kr.
Tøj og sko:	400 kr.
Bøger:	250 kr.
Diverse:	510 kr.
I alt	7875 kr.

Ovenfor ses en studerendes driftsbudget, inkl. SU, men eks. erhvervsindtægt (ubekendt).

En undersøgelse, analysebureauet DeFacto foretog for Djøf i marts 2013, viste, at danske studerende i gennemsnit har udgifter for knap 7.900 kroner om måneden og en disponibel indkomst på knap 7.700 kroner om måneden.

Medregner man studerendes SU-lån balancerer budgettet nogenlunde. Dog har kandidatstuderende et overskud efter lån på 1.550 kroner (Kilde: Djøf)

Motivationsforsker: Ydre vs indre motivation

Bjørn Friis Johannsen er postdoc ved Institut for Naturfagenes Didaktik ved KU og har skrevet ph.d. om studerendes frafald og vedholdenhed. Han anerkender, at Niels Bjørn-Andersen har en pointe, når han sammenkæder motivation og SU.

”Man sonderer mellem ydre og indre motivation. Og ja, det kan være rigtig effektivt at true folk med bål og brand eller ved at tage deres mad fra dem. Men det kommer der bare ikke god kvalitet ud af. Hvis man gerne vil have, de skal fordybe sig og tage ansvar for egen uddannelse, så er det den indre motivation, man skal have fat i, og det er et spørgsmål om pædagogik og tilrettelæggelse af indhold,” siger Bjørn Friis Johannsen.

I forholdet til konsekvensen af en lavere SU henviser han til erfaringer, der blev gjort i Norge efter deres SU-reform i 2002.

SU – den danske model

”Man kan se SU'en lidt som den danske model: De studerende har et sikkerhedsnet, der gør, at de kan tage nogle chancer med vores uddannelse. I Norge blev det sådan, at studerende fra lavere sociale lag blev mindre risikovillige i forhold til det at tage en lang uddannelse. Og måske også dem, hvor forældrene ikke er akademikere og kan fortælle, at de bare skal tage det roligt og prøve sig frem,” siger han.

Men diskussionen om, hvor pengene gør mest gavn, er kompleks. For besparelser på uddannelsestilskuddet har nemlig også en social slagside, mener Bjørn Friis Johannsen.

”Noget, der virkelig batter med hensyn til at bryde den sociale arv på universitetet, er sådan noget som feedback. Dem, der har baggrund og netværk, som de kan snakke med om, hvordan man går på universitetet, kan jo altid gøre det. Men de andre har mere brug for den feedback. Men feedback kan være noget af det første, der forsvinder i en sparerunde, og det tror jeg så også vil have en social slagside.”

lah

Myterne om RUC lever

Fordomme og myter om det ræverøde og det halvstuderende RUC lever stadig, viste kronik i Berlingske. Hvad er der om sagen?

Næppe noget andet dansk universitet har som RUC måttet lægge ryg til hånende og skeptiske udsagn:

”Marxistisk missionskole”; ”Et snabel-
dyr i statskassen”; ”Lærer de overhovedet
noget?”; ”Har de nogen faglighed?”. Myter
og mistænkeliggørelser fra halvferdserne
kom i brug, da opgøret med studenterop-
gøret gled over i de franske filosoffer og
nyliberalisme i årtierne efter.

Siden er årene gået, tusindvis af
studerende er kommet ind, tusindvis
af kandidater er gået ud, har fået jobs
og tjent penge. RUC er blevet udnævnt
både af Dansk Arbejdsgiverforening og
de studerende som Danmarks bedste
universitet (i henholdsvis 1988 og 1994).
Og ved universitetets 40-årsjubilæum blev
det under overskriften ”Fyrre og selvfed”
i Politiken spurgt, om universitetet har
sejret ad helvedes til.

Men hvis nogle troede, at indgroet
RUC-skepsis har fortaget sig i offentlig-
heden, blev det modsagt, da **lægen og
forfatteren Steffen Jacobsen** fik spalte-
plads i to længere indlæg i BERLINGSKE,
herunder en kronik:

”Hvis jeg var rektor, professor eller
lektor på RUC, ville jeg i fremtiden holde
rigtig lav profil og håbe på, at de bevil-
lingsgivende myndigheder ikke finder på
at kræve noget så profant og kortsigtet som
resultater,” lød en af Jacobsens perfiditeter.

Myten: De kan jo ikke noget

Det havde fået Steffen Jacobsen op i det
skingre toneleje, at RUC-rektor Hanne
Leth Andersen i et tidligere indlæg
efterlyste større kvote 2-optag og fokus på
læring frem for karakterer. Jacobsen var
tydeligvis provokeret over det, han anså
som en nedgørelse af gode evner og ambi-
tioner – som blandt andre hans fem børn
angiveligt besidder i rigt mål.

Men selv om harmen primært var
rettet mod Hanne Leth, benyttede han
samtidig lejligheden til at fortælle om sit
syn på RUC. Jacobsen forstår nu bedre, ”at
ens venner, kolleger og bekendte udtryk-
keligt har forbudt deres afkom at søge ind
der. Man forstår også, hvorfor ansættende
personer i ens omgangskreds, det være sig

*i offentlige eller private virksomheder, slår
korsets tegn for sig, når de ser en ansøg-
ning fra en RUC-kandidat. ’De kan jo ikke
noget’ er den korte forklaring.”*

Hvor Jacobsens udlægning stammer
fra, har det ikke været muligt at få ham
til at forklare, og hvordan han kan vide
så meget uden selv at have gået på RUC.
Ifølge hans CV har han engang læst etno-
grafi og senere til læge. Nu er han orto-
pædkirurg på et hospital. Trods gentagne
henvendelser er han ikke vendt tilbage til
FORSKERforum.

Men hans paratviden-konservative
tilgang fik straks resonans, fx anbefalet af
Henrik Dahl fra Liberal Alliance, næstfor-
mand i Folketingets Uddannelsesudvalg,
som selv har undervist og været censor på
RUC.

“ Man forstår også, hvorfor
ansættende personer i ens om-
gangskreds slår korsets tegn for sig,
når de ser en ansøgning fra en RUC-
kandidat. ’De kan jo ikke noget’ er
den korte forklaring.
Læge Steffen Jacobsen (okt. 2015) ”

Kjørup: Ingen læring uden forelæsning

Særligt den sidste sætning er interessant,
for den lyder ganske meget som det, **pro-
fessor Søren Kjørup** måtte lægge øre til i
sine første år som RUC-vejleder i midt-
halvfjerdsnerne.

”Især i de første år vendte spørgsmålet
tilbage igen og igen: Lærer de noget, stu-
denterne? Sådan som vi præsenterede os
selv, havde vi jo lavet et universitet uden
forelæsninger, og dermed havde vi brudt
med en tradition, der går helt tilbage til de
tidligste universiteter i højmiddelalderen”,
husker han.

Sådan skrev Kjørup i sit bidrag til
RUC’s 25-års jubilæumsbog i 1997.
Ændrede læringsformer skabte mistillid
til, om der overhovedet blev lært noget.
Ligesom ændret fokus på paratviden
skabte mistillid til, at kandidaterne over-
hovedet kunne noget.

Spørgsmålet er, om Steffen Jacobsen –
og hans omgangskreds – er udtryk for, at

skepsissen mod RUC stadig har et godt,
solidt tag i danskerne.

Eks-rektor: Fordomme har aftaget

”Jeg var faktisk noget forundret over det
indlæg. Jeg synes, det er meget lang tid
siden, der har været den slags diskussio-
ner af RUC-kandidaters kvalifikationer,”
siger Henrik Toft Jensen, lektor i geografi
og rektor på RUC fra 1989 til 2006.

Han har været på RUC siden 1975
og kan tale med om dengang, det var et
alment synspunkt, at Danmark ville være
et bedre sted uden et universitet på Mar-
bjerg Mark.

”Den skepsis mener jeg har været jævnt
aftagende. Der har så været en periode – i
start-halvfemserne – hvor man diskute-
rede, at der blev givet for høje karakterer
på RUC. Nogle af censorerne var meget
begeistrede for projektrapporterne.”

*Har projektarbejdet, gruppeeksamerne
og fælleskaraktererne (der siden blev afskaffet
ved lov) været noget, der provokerede folk?*

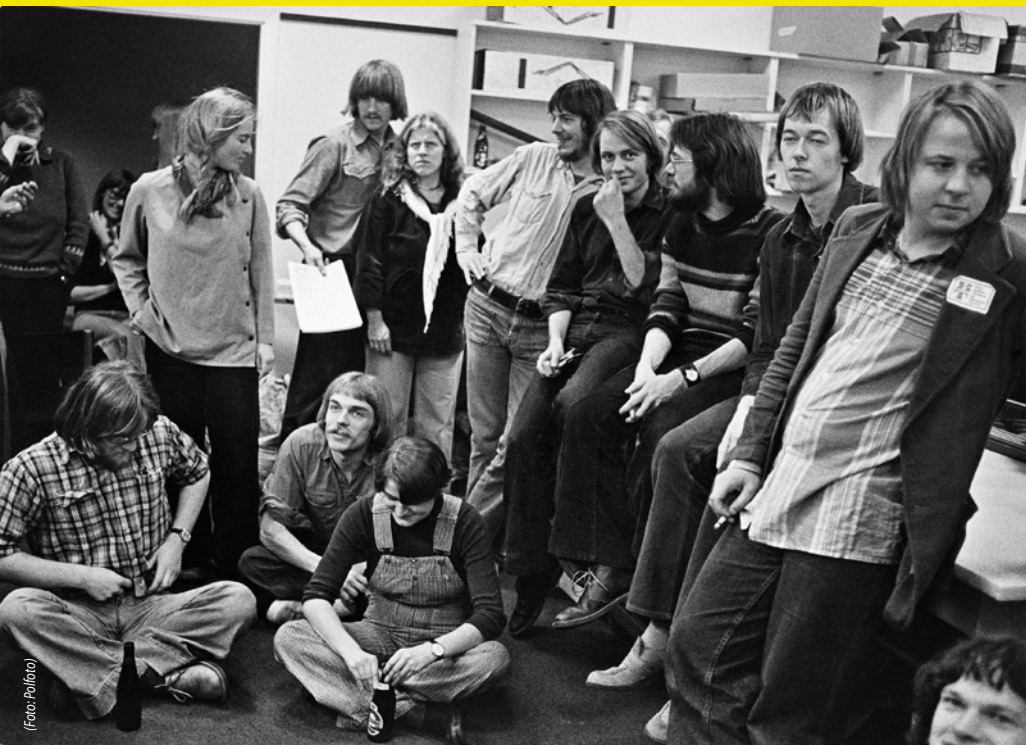
”Det mener jeg er meget begrænset.
Og jeg vil godt påpege, at man altid har
fået individuelle karakterer, selvom man
gik til gruppeeksamen. Selvom jeg også
godt vil indrømme, at der skulle mod til
at give differentierede karakterer tilbage i
firserne,” siger Henrik Toft.

Eks-bestyrelsesformanden: Faktisk et elitært uni’

RUC’s tidligere bestyrelsesformand
Christian Nissen kan godt tale med om
fordomme. Dem havde han nemlig selv en
hel del af, da han var ansat på et konkur-
rerende universitet, nemlig som adjunkt
og senere lektor på Statskundskab, KU, i
midten af halvferdserne. Efterfølgende
havde han opgaver som censor på RUC,
og her kom han til at revidere sine opfat-
telser.

”Det overraskede mig, at RUC på sin
vis var et elitært universitet. Man rekrut-
terede i høj grad akademikerbørn, typisk
fra Østerbro og nord fra København,”
fortæller han.

Og det elitære slog også igennem i
eksamenerne – trods det store fokus på
gruppearbejde.

RUC anno 1973-1974.

”Når de studerende to gange havde været igennem den der forfærdelige gruppedannelsesproces, så vidste de godt, hvem der var stærke og svage, og så søgte de stærke sammen. Og når 2-4 dygtige studerende arbejdede sammen, kunne de lave noget, der kvalitetsmæssigt lå noget højere end det, de kunne på KU. Tilbage stod så staklerne, ingen ville være i gruppe med. Men der var en overraskende stor gruppe, der lavede noget rigtig godt,” siger Nissen og tilføjer, at han blev betragtet som en af de barske i censorkorpset.

Christian Nissen vurderer, at fordomme, som Steffen Jacobsen giver udtryk for, bygger på det renommé, RUC fik i sine første år, hvor de hårde angreb udefra samtidig havde den effekt, at man i lærerstaben rykkede sammen i et dogmatisk sammenhold.

”Det er jo et almindeligt psykologisk fænomen. Når der er allermost kritisk, rykker man sammen. Det gav et fantastisk sammenhold, men også en tendens til selvfedme. En væsentlig del af de ændringer, der blev gennemført i de år, jeg var med, havde at gøre med at løsrive RUC fra nogle af de selvopfattelser, den tænkning og didaktik, der blev udviklet for 30 år siden.”

Kommunikationsrådgiver: RUC mangler ny fortælling

Steffen Jacobsens beskrivelse af, at ingen vil ansætte en RUC-kandidat, strider mod det billede af RUC som ”erhvervslivets

kæledægge”, der opstod i slutningen af firserne. Måske fordi Dansk Arbejdsgiverforening i en undersøgelse i Politiken i 1988 gav RUC topkarakter.

Den RUC-uddannede **Lars Sandstrøm** har arbejdet som kommunikationsrådgiver i en række virksomheder. Han oplever ikke, at der ses skævt til RUC-kandidater, når der skal ansættes.

”På ingen måde. Det er den uddannelse, man kommer med, der er afgørende. Om man er kommunikationsuddannet på RUC, AAU eller KU, gør ingen forskel i ansættelsessituationen,” mener han.

Omvendt er det i hans øjne naturligt, at menigmand kun har gamle fordomme at gribe til, når man skal vurdere uddannelser over for hinanden. Derfor skal RUC løbende arbejde med sit brand.

”Det er super vigtigt, at man bruger kræfter på at udvikle fortællingen om RUC. Og det har måske manglet i nogle år, hvor man har tænkt, at uddannelsernes substans har skullet levere beviset. Men der skal også være en fortælling udenom, der kan styrke det bevis,” siger Lars Sandstrøm.

Nuværende rektor: Fordomme er kærligt drilleri

Nuværende rektor, Hanne Leth Andersen, har været på RUC siden 2010, og hun må således stå på mål for nogle billeder, der blev dannet mange år før hendes tid.

”Vi oplever dem alle sammen nogle

gange. Jeg oplever det mest kærligt drilende. Det er det med rundkredsen og det sociale, og så billedet af noget indadvendt. Vi kan også selv joke med det – at vi skal sidde i rundkreds og ryge fredspibe,” fortæller hun.

Hun vurderer, at det behårde kritiske syn på RUC, som Steffen Jacobsen – og andre debattører – udtrykker, stadig findes, omend det er sjældent. Samtidig har Hanne Leth selv oplevet, hvordan udtalelser og synspunkter i folks opfattelse bliver farvet af den institution, man kommer fra. Der er konkurrence:

”Inden jeg kom til RUC, var jeg på CBS. Og der kunne jeg opleve, at nogle mente, jeg var lidt for business-agtig i de ting, jeg sagde. Så når der står CBS på ens slides, synes folk, man er for business-agtig, og når der står RUC, synes folk, man er flippet. Og da jeg tidligere var prodekan ved Humanistisk Fakultet på AU, så gjorde det, at jeg var humanist, også noget ved folks måde at se mig på.”

lah

Et snabeldyr i statskassen

Under overskriften ”Et snabeldyr i statskassen” skrev Jette Panduro, der var jurastuderende ved KU og medlem af Moderate Studenter, i 1973 om sine oplevelser på et uanmeldt besøg på RUC. Hun konstaterede, at det kostbare udstyr i laboratorierne ikke blev brugt, at de studerende ingenting bestilte, og at lærerne brugte al deres tid på møder i de styrende organer. ”Hidtil har Roskilde Universitetscenter kostet skatteborgerne trecifrede millionbeløb, og millionerne ruller stadig – stands dette vanvid!!!”, lød hendes opråb, som Politiken bragte.

Få dage efter vælger Folketingets Finansudvalg at stoppe bevillingerne til fjerde etape af RUC's udbygning.

RUC i mainstream

FORNYELSE: Protest mod nyt logo afspejler, at ny uddannelses-struktur får RUC til at ligne

Nye tider på RUC bliver til at se og få øje på. Det traditionsrige koral-logo bliver i disse måneder afløst af et nyt logo, der bygger på universitetets forkortelsesbogstaver R-U-C.

”En ny grundfortælling” blev det nye logo omtalt som i rektoratets nyhedsbrev.

Den fortælling skal angiveligt gøre RUC fri af fortidens dogmer og indgroede traditioner.

”Når vi talte med studerende og tidligere studerende, var der en enorm kærlighed til RUC og en enorm frustration over, at folk udefra ikke forstod, hvad RUC kan. En frustration over det støvede image fra 70’erne med rundkredsudstillinger,” udtaler **Thit Thorlacious**, senior brand consultant i firmaet e-Types, der har udviklet logoet, til magasinet Rusk.

Men udskiftningen af logoet har vakt stærke følelser både blandt ansatte og studerende. For trods ønsket om at kappe de visuelle bånd til RUC’s utilpassede fortid, ligger der for mange en hel del identitet i det gamle logo og korallen, der lever i strømmen og dør i stilstanden, som det hedder i mottoet.

Protest mod ”CBS-wannabe-logo”

I øjeblikket foregår der således en underskriftsindsamling i protest mod det nye logo, der blandt andet bliver kaldt ”intetsigende”, ”overtænkt branding” og ”et ynkeligt forsøg på at gøre RUC til et strømnet CBS wannabe-universitet”.

Og måske er udskiftningen af logoet i virkeligheden et symbolsk billede på den udvikling, der i øjeblikket foregår på RUC. For det er langt fra kun i sit logo-designkoncept, at RUC begynder at ligne sine danske universitetskolleger. En reform af uddannelsesstrukturen har kort sagt ændret det frie kombinationsvalg, hvor man valgfrit kombinerer to overbygningsfag, til at de studerende vælger sig ind på en tilrettelagt kombinationsuddannelse. Og 1. januar træder en ny institutstruktur i funktion, hvor fire institutter får ansvar for hver deres basis-/bacheloruddannelse.

Med andre ord en uddannelsesstruktur, der alt andet lige begynder at ligne det, der findes på andre universiteter.

RUC's nye logo signalerer et 'strømnet CBS wannabe universitet', mener nogle.

Færre kombi-uddannelser

”Nej. Helt sikkert ikke,” kommer det reflekset fra **rektor Hanne Leth**, da FORSKERforum spørger hende, om RUC’s profil er begyndt at blive rundet i hjørnerne.

”RUC er et radikalt universitet. Det kan vi se, når vi taler med andre reformuniversiteter i verden. De har meget respekt for, at vi har fastholdt vores karakteristika. Mange universiteter i Europa og USA kommer fra samme tradition som os, men er blevet meget normaliserede.”

Hvori består normaliseringen?

”Man fjerner valgfrihed for de studerende. Man nedtoner det selvstændige arbejde og opprioriterer pensum og målopsætning. Det er hele kompetencetænkningen, hvor man mener, man kan undersøge, hvilke færdigheder der er brug for i erhvervslivet, og tilrettelægge undervisningen efter det,” siger Hanne Leth.

Men er det ikke netop det, RUC’s ledelse gør i disse år – indsnævrer valgfriheden og tilpasser uddannelserne til udefrakommende krav?

”Kandidatreformen er en opfølgning på Bologna-processen. Bologna har været svært for alle universiteter, men for RUC kom den på tværs af hele uddannelsesstrukturen. Da jeg kom herud, var noget af det første, jeg konstaterede, de meget høje toldmure, der er for at komme ind på RUC’s kandidatuddannelser. Så nu må vi gå hele vejen. Derfor har vi sagt til fagene: samarbejd med de kombifag, hvor det giver mest mening, så vi understøtter de

studerendes tværfaglighed,” forklarer rektoren, der ikke mener, den indskrænkede valgfrihed har stor betydning.

”Der var alligevel ingen, der tog alle kombinationsmuligheder. Og nu, hvor vi er gået fra cirka 350 til 209, vælger de stadig langt fra dem alle.”

Mere ledighed hos kombi-kandidater

Det er imidlertid ikke kun den internationale ensretning, der presser RUC’s uddannelsesprofil. En rapport fra dette forår, som RUC selv fik udarbejdet, viser, at RUC-kandidater med kombinationsuddannelser har lavere beskæftigelse end et-fags kandidaterne. En tendens, der går hånd i hånd med en opgørelse fra samme rapport, der viser, at RUC-dimittender har den laveste beskæftigelse sammenlignet med AAU, AU, KU og SDU.

Det er også sådanne data, Hanne Leth håber, et mere sammenhængende kandidatbud kan rette op på.

”Som kombi-kandidat kan det være lidt sværere at gøre sig bevidst om sin faglige profil, især når universitetet ikke tidligere har forholdt sig aktivt til den faglige sammenhæng for den enkelte studerende. Sammenligner du fx med etfagsuddannelsen TekSam, så har de en skarp identitet og let ved at komme i arbejde. Det samme gælder forvaltningsuddannelsen. Nu fastholder vi kombinationerne, men gør de studerende mere profilafklarede,” siger Hanne Leth og nævner også praktik og aftagersamarbejde som vigtige for den faglige identitet.

ng-proces

de andre. Rektor afviser: Særkende fastholdes

Lærer de overhovedet noget? Fordommene om RUC og dets pædagogik eksisterer stadig. Foto: RUC

Fremtiden: Mere veldefinerede fagprofiler

Så fremtiden byder på RUC-kandidater med mere veldefinerede fagprofiler. Til glæde for erhvervslivet, men ikke for erhvervslivets skyld.

”Jeg bryder mig ikke om, at uddannelser skal være bestillingsarbejde, for jeg mener simpelthen, det gør samfundet svagere. RUC’s særlige profil består stadig gennem det stærke fokus på problemorienteringen og projektarbejdet, og de

brede indgange som både lægger vægt på dannelse og metodebevidsthed.”

Og logoet, der ligner noget fra et CBS-wannabe-universitet?

”Vi har jo ikke afskaffet det gamle logo og korallen, som er et fint symbol,” forklarer rektoren. ”Men det er svært at afkode. Mange kan simpelthen ikke se, hvad det er. Så vi har haft brug for noget tydeligt, og så har vi lavet det lidt ungt.”

lah

Lektor: RUC er som CBS2

Spørger man lektor og eks-prorektor Jens Højgaard Jensen, om RUC er genstand for en mainstreaming, tøver han ikke længe med at sige ja og bruge et begreb som “CBS2”.

Men den mainstreaming er ikke et nyt fænomen. RUC har været mainstream i det meste af sin levetid, mener han.

Forklaringen ligger i det store fokus på anvendelsesorientering, der altid har præget universitetet. Længe før der var noget, der hed “forskning til faktura”, var RUC med på noderne omkring forskning og studier med konkrete, definerede formål. I de første år lød parolen ’forskning for folket’, og senere – i løbet af firserne – blev det transformeret til et udpræget samspil med organisationer og erhvervsliv både i studier og forskning.

Og det strider mod grundforskningens og selve universitets bærende princip: forskning for sandheden, mener Jens Højgaard Jensen.

Dundrende succes: Projektarbejdet

”RUC har været en dundrende succes som pædagogisk fornyelse af universitetsuddannelserne i Danmark og er stadig i front, hvad det angår. Men RUC har svigtet ved at gøre sig anvendelsesorienteret i stedet for autonom. Det, at man vil anvendelsesbegrunde alting, gør, at RUC ikke er stedet, hvor man søger den højeste, videnskabelige sandhed, det er et sted, man er nyttig.

Det har generet mig alle årene som fysiker og grundforskningsmenneske”, siger Højgaard Jensen, der har været med hele vejen fra 1972 og var prorektor fra 1986-92.

Med sin nytteorientering har RUC placeret sig i kategorien med lærestalter som Landbohøjskolen og Handelshøjskolen, men uden for kredsen af klassiske, uafhængige universiteter. Derfor mangler RUC de indre, traditionelle uni-værdier og giver lettere efter for markedets og samfundets krav.

”De forandringer, der sker lige nu, er ikke noget nyt i forhold til det, jeg taler om. RUC tilpasser sig efter markedsforhold. Det er et pres, der er på hele universitetssektoren – alle driver i retning af en form for utilitarisme. Men RUC har ikke været i stand til at stemme imod.”

Anonym eller åben peer-review

Den almindeligste form for review af artikler sker single-blind, dvs. at revieweren er anonym for forfatteren, men ikke omvendt. Men åbent review, dvs. at den bedømte kender reviewerens identitet, producerer nøjere granskning og 5 pct. bedre reviews, fortæller en engelsk undersøgelse, som havde undersøgt 400 papers i to tidsskrifter. Det ene har åben review, og det andet har single-blind-proces.

Ved at vurdere ud fra otte kriterier blev det konstateret, at den ikke-anonyme var en smule bedre kvalitetsmåler. Et af argumenterne for anonymitet er ellers, at den sikrer en mere frimodig og ærlig bedømmelse. Men det ikke-anonyme review bliver mere konstruktivt, for reviewere ved, at deres vurdering bliver lagt åbent ud, siger en af undersøgelsens forfattere Maria Kowalczyk.

Kun få tidsskrifter har åben review, men det førte ikke til kvalitetsændringer, da Journal of Inflammation i 2010 gik fra single-blind til åben reviews. (kilde: THE 15. okt.).

Artikel-overflow eroderer tilliden

En syndflod af nye videnskabelige tidsskrifter gør det umuligt at dissekere, hvilke man kan stole på, fortæller amerikansk interview-undersøgelse inden for det biomedicinske felt. Denne overflow af ny information, som det nuværende peer-review system ikke har kapacitet til at filtrere bort, betyder, at god forskning risikerer at blive ignoreret. Og det betyder dobbeltarbejde, fordi mange forskere ikke ved, at andre har udført "deres" undersøgelser.

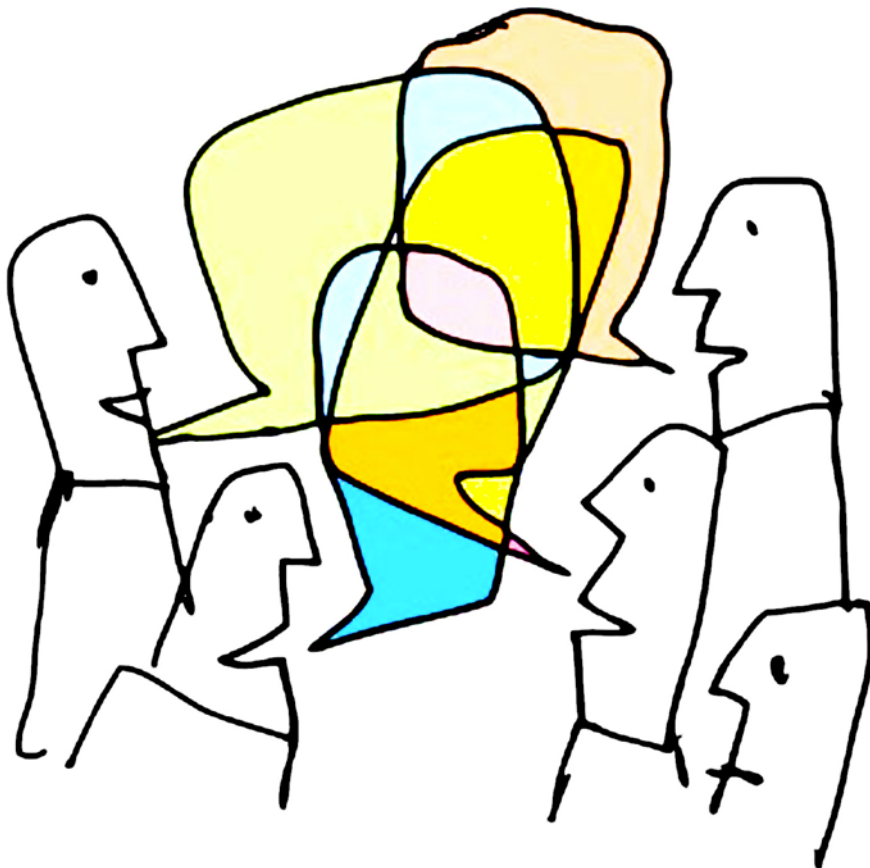
Interviews med 20 erfarne biomedicinere fortalte, at videnskabelig fusk ikke blev anset som det største problem, for den var ekstremt sjælden. I stedet mente de interviewede, at den hastige knopskydning af tidsskrifter og det enorme antal papers, som blev sat i cirkulation, er et problem.

Tillid til data afhænger i høj grad af tidsskriftets prestige, og ukendte forfattere ignoreres, eller deres data bliver først taget alvorligt efter at være blevet kontrolleret. Og det kan være "en uretfærdig mangel på tillid".

Samlet set har "publicerede og upublicerede artikler" – publicering med eller uden peer review – ført til en forstærket konkurrence om at publicere i højprofil-tidsskrifter, konstaterer Sabine Siebert, som har lavet undersøgelsen (kilde: THE 24. sept.).

Drop peer-re

Spild af forskningstid og ikke et kvalitetsstempel – så gør artiklerne fri af den herskende o

Mange forskere er irriterede over peer-review-processerne, og de baserer sig paradoksalt og ironisk nok på tro frem for på videnskabelighed: "Hvis peer-review var et lægemiddel, ville man aldrig tillade, at det kom på markedet." (Drummond Rennie)

Der er forsket i reviews validitet. Det viser sig, at peer-review som proces er fejlbehæftet og kun har ganske få fordele, om nogen overhovedet. Og dog fungerer (oftest anonym) peer-review i høj grad som videnskabelig kvalitetssikring, der skal frasortere upålidelig forskning, så vi kan stole på, hvad der står i tidsskrifter. Men i virkeligheden er der tale om et ineffektivt, lotteriagtigt system, det er både langsomt, dyrt og innovationsfjendsk, spild af forskningstid, sårbart over for misbrug og svindel, ofte tendentiøst og diskriminerende, og i det hele taget irrelevant.

Der er mange indikationer på, at systemet er overvurderet:

- Cochrane-oversigter opsamler samtlige velgennemførte kliniske

forsøg, giver det fornemste overblik over forskningen og udgør således en database over, hvad medicinere antager er sandt på et videnskabeligt grundlag. Og en Cochrane-undersøgelse af peer-review i tidsskrifter konkluderede: "For nuværende findes der meget lidt empirisk belæg, der kan understøtte anvendelsen af peer-review som en redaktionel mekanisme, der kan sikre kvaliteten af biomedicinsk forskning" (2007).

- Den mest citerede artikel i *Plos Medicine*, skrevet af **Stanford-forskeren John Ioannidis**, fortæller, at de fleste publicerede forskningsresultater er ugyldige. Undersøgelser foretaget af Ioannidis og andre konkluderer tilmed, at undersøgelser bragt i "førende tidsskrifter" har størst sandsynlighed for at være fejlbehæftede. Umiddelbart virker det overraskende, men da de "førende tidsskrifter" som oftest foretrækker forskning, der er ny og sexet, frem for det gennemtravede, er det vel kun forventeligt.

ortodoksis godkendelse, mener **Richard Smith**

- En artikelserie i **The Lancet** i 2014 afslørede, at 85 procent af medicinsk forskning er spildte kræfter grundet dårlig metode, tendentiøse antagelser og manglende kvalitetskontrol.
- En undersøgelse i **Nature** viste, at mere end 85 procent af prækliniske studier ikke lod sig gentage, som videnskaben jo ellers kræver.
- Som redaktør lavede vi som udgivere på **BMJ** en "find-fejl"-test: Vi indsatte otte fejl i en artikel på 600 ord, hvorefter den blev sendt til 300 reviewers. Ingen af dem opsnappede mere end fem af fejlene, og en femtedel bemærkede ingen overhovedet. Medianen var to fejl. Undersøgelsen er gentaget fem gange med samme resultat.
- Andre undersøgelser har vist, at hvis man spørger reviewers, om en artikel bør publiceres, er der ikke mere enighed, end at det lige så godt kunne tilskrives tilfældet.

Min grundkonklusion er, at peer-review er innovationsfjendsk, fordi det som proces er afhængig af den herskende ortodoksis godkendelse. Bruce Glick, Hans Krebs og forskerparret Solomon Berson og Rosalyn Yalow har alle fået meget væsentligt arbejde – herunder nobelprisvindende forskning – underkendt af tidsskrifter.

Mange tidsskrifter bruger måneder eller sågar år på at publicere indsendte artikler, hvilket er spild af forskernes tid. Og ser man på, hvad det koster, har *Research Information Network* anslået, at der globalt var tale om, hvad der svarer til ca. 20 milliarder danske kroner anvendt på peer-review i 2008.

Peer-review er sårbart over for misbrug, og der findes talrige eksempler på forskere, der reviewer deres egne artikler, stjæler andres resultater under skjul af reviewerens anonymitet, gennemhægl konkurrenters arbejde uden fagligt belæg og trækker tiden urimeligt i vurderingen af konkurrenters artikler. Flere undersøgelser har vist, at peer-review er diskriminerende over for forskere fra pro- vinsuniversiteterne samt dem fra lav- og

mellemindkomstlande. Endelig er det dårligt sikret imod svindel, idet systemet udelukkende baserer sig på tillid: Hvis en forsker påstår, at der var 200 patienter med i en undersøgelse, går reviewers såvel som redaktionen ud fra, at det stemmer.

Der er gjort mange forsøg på at reformere peer-review-systemet ved f.eks. at uddanne reviewere, at skjule forfatterens identitet og gøre hele processen gennemsigtig, men ingen af disse tiltag har medført nogen mærkbar forbedring.

Men det største argument mod peer-review af gennemarbejdet forskning er måske, at det simpelt hen ikke er nødvendigt. Med internettet kan alt publiceres, og så kan verden selv finde ud af, hvad der er væsentligt. Det er et perspektiv, mange vil finde skræmmende, men med tanke på, hvor meget elendig forskning der alligevel finder vej til vore tidsskrifter, hvad har vi egentlig at tabe?

Alligevel består peer-review i kraft af de hævdvundne interesser. Hvor absurd det end lyder, måler man fortsat

akademisk kunnen på, hvilke tidsskrifter man publicerer i, hvilket afholder forskere fra blot at offentliggøre deres arbejde på nettet i stedet for at indsende til de gængse tidsskrifter. De akademiske forlag melder om udbytter på op til 30 procent, og tidsskrifterne beskæftiger i tusindvis af forskere. Som John Maynard Keynes observerede, er det umuligt at overbevise nogen om værdien af en innovation, hvis hans eller hendes job afhænger af, at tingenes tilstand opretholdes.

At afskaffe peer-review lyder måske umiddelbart som et radikalt skridt, men det ville være helt i pagt med, hvordan man oprindeligt afprøvede sin forskning. Endnu inden tidsskrifterne var til, samlede forskere for at fremlægge deres arbejde og gøre dem til genstand for kritik. Og med internettet kan vi gøre det globalt.

Forfatteren: Richard Smith var redaktør og adm.dir. for *BMJ* (1991-2004).
Kilde: THES 28.5 i Martin Aitkens oversættelse

Replik: Fejltest var bias'ed

Richard Smith fortæller, at han som redaktør på tidsskriftet *BMJ* forsynede en artikel med otte fejl, hvorefter han sendte den ud til 300 peer-reviewers. Ingen af dem fik øje på mere end de fem af fejlene.

Jeg var en af de reviewers og var helt uvidende om, at artiklen indgik i et eksperiment. Jeg indsendte et følgebrev sammen med min review, hvis ordlyd nogenlunde var som følger: *"Denne artikel er ikke kun uegnet til publikation i sin nuværende form, den indeholder desuden et antal graverende fejl, som tyder på, at den aldrig bliver publicerbar. Herunder opridser jeg tre af fejlene. Er man interesseret i, at jeg ser nærmere på artiklen med henblik på at give forfatterne et mere omfattende feedback, hører jeg gerne tilbage herom."*

Jeg hørte aldrig fra *BMJ* med anmodning om uddybning, men indgik i statistikken som en af de sjuskede. Dengang som nu betragtede *BMJ*'s redaktion det som en mekanisk opgave ("find fejlene") frem for en videnskabelig (fortolkning og vurdering).

Som med videnskabelige forsøg i det hele taget manglede "find otte fejl"-testen enhver form for social sammenhæng og var desuden præget af forfatterens egne forbenede myter om betydningen af peer-reviews. Den slags tests er tendentiøse, for de kan næsten kun bekræfte ophavsmandenes grundhypotese.

Professor Trisha Greenhalgh, Health Sciences, Oxford

UNG KARRIERE

Stilling: Selvstændig forsker

Anne Rode håber fortsat at kunne arbejde med forskning uden at skulle være en del af universitetsmiljøet

Hvad gør man, hvis man gerne vil arbejde med forskning, men ikke trives i universitetsmiljøet og med den næsten obligatoriske karriereusikkerhed som ung forsker?

Cand.merc. og ph.d. fra Aarhus **Anna Gerstrøm Rode** valgte at afprøve en alternativ karriere. Hun blev selvstændig konsulent, der sælger "forskning" som en af sine ydelser.

"Ideen er at skabe en slags brobygning mellem forskningen og dem, der kan finde anvendelse for den. Der bliver lavet så meget relevant forskning, men det er bare en brøkdæl, der kommer ud og bliver sat i spil. Min ambition er at skabe brugerorienteret forskning, som jeg enten graver frem, eller laver selv," fortæller hun.

Inspirationen kom fra en opgave, hvor hun selv fungerede som en slags forskningskonsulent for et firma, der sælger HR-ydelser.

"Min opgave var at finde forskning, der kunne bevise, at de produkter, virksomheden solgte, kunne linkes til køberens bundlinje – at det havde en økonomisk effekt. Og det er den slags opgaver, jeg håber at komme til at leve af."

Savnede samarbejde i forskerverdenen

Efter ph.d.-afhandlingen fik hun ellers en midlertidig ansættelse på CBS, hvor ambitionen var, at det skulle føre til et adjunktur. Men midlerne – som hun selv skulle søge – lod sig ikke så nemt opdrive. Samtidig var der noget omkring miljøet og arbejdsformen på CBS, der gjorde, at hun ikke følte sig helt hjemme på det, hun ellers havde set som sin drømmearbejdsplads.

"Der var flere grunde til, at jeg hoppede ud: den midlertidige ansættelse, usikkerheden og kulturen på stedet. Jeg synes, kulturen er kendetegnet af mangel på social kapital. Det ligger ikke til højrebenet det med at samarbejde med

“Der var flere grunde til, at jeg hoppede ud: den midlertidige ansættelse, usikkerheden og kulturen på stedet.

Anna Gerstrøm Rode

hinanden, og det savnede jeg. Måske skyldes det traditionen inden for forskning, som er meget individuel og ikke team- og samarbejdsbaseret," fortæller hun.

Samtidig følte hun, at hun i det akademiske forskningssystem rykkede længere væk fra den virkelighed, der egentlig interesserede hende.

Tilbage til virkeligheden

"Data kom fra virkelige mennesker, så inputtet var virkeligt. Men outputtet blev lidt fjernt. Det med, at du skriver noget, får feedback, skriver videre, kommer på conference, får feedback, skriver til et tidsskrift, får feedback igen. Hvis du så er rigtig dygtig, bliver det optaget, og så kan du bare håbe, nogle læser og kan bruge det."

Afstanden mellem virkelighed og akademisk bearbejdet virkelighed håber Anna Rode, hun kan gøre mindre i sin nye konsulentvirksomhed. Men at slå sig op som selvstændig forsker er ikke ensbetydende med en lind regn af kunder, der drysser fra himlen. Tværtimod.

"Jeg kommer uden kundeportefølje og skal næsten skabe en ny branche. Så helt ærligt... at bygge sådan en biks op er en udfordring," siger Anna Rode, der ud over forskning også tilbyder ydelser inden for formidling og facilitering.

Man jager et bæst og fanger et menneske. Sådan skrev politiinspektør Bent Isager-Nielsen i sin bog om hans livslange jagt på mordere og andre forbrydere.

Citatet kunne næsten være genbrugt af Anna Gerstrøm Rodes ph.d.-afhandling og senere bog om mennesker i bankverdenen under finanskrisen. Personer, der af omverdenen blev udpeget til ansvarlige skurke for den økonomiske nedtur.

"De føler sig stigmatiserede. Både af personlige relationer, for eksempel når de sidder til familiemiddagen, men også af professionelle relationer og af hele samfundet og medierne," fortæller hun om de 35-40 forskellige personer, hun har interviewet til sit projekt – lige fra kassemedarbejdere i lokale sparekasser til topledere og bestyrelsesformænd.

Det blev på mange måder et andet projekt og udkomme, Anna Rode til sidst stod med, end hvad hun havde forestillet sig, da hendes forskningsprojekt startede. Motivationen for projektet var egentlig en personlig ærgrelse over krisen og forargelse over den uansvarlige bankverden.

"Jeg læste strategi og ledelse på Handelshøjskolen i Århus og satsede egentlig på en karriere som konsulent. Men da jeg blev færdig i 2009 var det midt i krisen, hvor ingen hyrede konsulenter. De fyrede dem," fortæller hun.

Ha-ha – naiv arbejdstese

Hendes egen irritation inspirerede hende til et ph.d.-projekt, der blev antaget ved Institut for Økonomi på AU. Det skulle påvise, hvordan krisen var konsekvens af usund kultur og værdisvigt i banksektoren.

"Ha ha – det var meget ambitiøst og noget naivt. Min vejleder mente da også, at det ville kræve ti års studier fra 100 forskere at påvise den tese," fortæller hun.

Det viste sig også at være så godt som umuligt bare at få adgang til relevante kilder. Hun valgte den formelle vej, nemlig at gå igennem ledelserne og bankernes officielle kanaler. Men her var der absolut ingen velvilje over for at bistå til projektet.

"Til sidst måtte jeg opgive den tilgang og i stedet tage fat i personlige relationer.

lah

Finanskrisens skurkeside

Om finanskrisens usunde bankkultur og skurke blev til et om det menneskelige aspekt hos aktørerne

Venner og bekendte, der kender folk i den finansielle sektor, der gerne ville fortælle. Med det skiftede mit projekt fokus, så det blev mindre fordomsfuldt og mere nysgerrigt: Hvordan er det at være menneske i den her sektor, når det hele ramler og hele verden peger fingre?”

Kompromis: Anonyme kilder

Et af de metodiske kompromiser, hun måtte indgå, var at lade de interviewede være anonyme. Alternativet havde været, at ingen ville have talt med hende, eller som minimum at respondenterne havde været i konstant forsvarsposition.

”Der har været forsvarstaler nok, og i stedet for at tvinge dem ud i endnu en af slagsen, ville jeg gerne høre deres fortælling og de tanker, de sidder med. Det var de data, jeg var ude efter, og derfor var anonymiseringen et nødvendigt onde.”

Resultatet af denne tilgang blev en række meget personlige beretninger. Eksempelvis direktøren i en sparekasse, der fortæller om den personlige nedtur, der fulgte i hælene på sparekassens nedtur.

”Det gjorde ondt. Det gjorde ondt at blive klædt af. Jeg følte mig totalt nøgen. Min kone og jeg spiste hjemme om aftenen. Det værste, jeg skulle, var at fortælle det til mine børn.”

Motivforskning hos skurke

Citatet fra sparekassedirektøren er en af flere fortællinger, der ikke fremstiller aktørerne som skurke i finanskrisen, men som mennesker.

Men er der ingen skurke blandt dem, du har talt med?

”Med det spørgsmål vil du tvinge mig til at tage stilling til, hvad der er godt og dårligt. Men det vil kræve en objektivitet, som strider imod hele det socialkonstruktivistiske element, afhandlingen er funderet på,” svarer hun.

En forsker overvejer vel motiver hos sine interview-personer?

”Ja, jeg kan ikke undgå at tænke og føle noget, når jeg sidder med de her folk, og det er tit ret ambivalent. Jeg kan godt både have medlidenhed og samtidig tænke, at de pynter på virkeligheden.”

Skyldsspørgsmålet når korthuset ramler

I sin afhandling bruger hun fortællingerne til at beskrive forskellige organisationsteoretiske aspekter af finanskrisens konsekvenser, eksempelvis hvordan man i en organisation håndterer skyldsspørgsmålet, når tingene ramler sammen.

”Blandt medarbejderne pegede pilen op med ledelsen. Jeg forsøgte så at følge

den pil, og jo længere jeg kom op, jo mere pegede pilen andre steder hen: mod politikerne, kunderne og nedad igen med medarbejderne. Så skyld-pilen blev ved med at dreje rundt.”

Men efter aflevering af afhandlingen sad Anna Rode tilbage med en følelse af, at materialet ikke var udnyttet optimalt. De menneskelige fortællinger gik tabt i den akademiske dissekering. Og som hun bemærker: Det er jo begrænset, hvor mange der læser en ph.d.-afhandling.

Så hun besluttede at skrive en bog

Popularisering angstprovokerende

”Historierne er en stemme i fortællingen om finanskrisen, som man har overhørt, fordi man har brug for syndebukke. Men jeg følte, at forskningens retningslinjer tvang mig til at gøre vold på de her historier – sprænge dem i atomer.”

Hun fortsatte sit arbejde med materialet, men nu ved at bearbejde det i populærlitterær form. I september udkom så “Finanskrisen – indefra”

”Det var en personlig lyst til at skrive løs uden de bånd, man kan føle sig låst af i den akademiske verden. En fed proces, men også lidt angstprovokerende. I forskningsverdenen er det jo allerfinest, hvis du slet ikke er til stede som forfatter. Men dem, jeg sparrede med, provokerede mig til at komme ud af mit forskerskalkeskjul og træde i karakter,” forklarer hun.

Hun er selvudgiver. Bogen fås både som e-bog, paperback og hardcover.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Gennembrud i dialogen med uni-minister

ESBEN LUNDE LARSEN.

Hvor han tidligere har afvist interviews med FORSKERforum, åbnede ministeren op en fredag kl. 14.30 i oktober.

Der var afsat 10 minutter til at besvare spørgsmål, som var fremsendt på forhånd. Men ministeren endte faktisk med at afsætte 11:48 minutter til interviewet.